

Делата на апостолите

Пролог

1 В първата си книга, Теофиле, описах всичко, което Исус извърши и на което учеше хората. **2**Описах целия му живот до деня, когато се възнесе на небето, след като чрез Святия Дух даде напътствия на избраните от него апостоли. **3**След смъртта си Исус с убедителни доказателства им показва, че е жив. В течение на четиридесет дни им се явяваше и им говореше за Божието царство. **4**Веднъж, когато ядеше с тях, той им заповяда: „Не напускайте Ерусалим! Чакайте онова, което ви обеща Отец и за което сте слушали от мен. **5**Йоан кръщаваше[†] с вода, а скоро вие ще бъдете кръстени със Святия Дух.“

Исус се възнася на небето

6Когато се събраха заедно, апостолите го попитаха: „Господи, сега ли ще върнеш на Израел царството?“

7Той им каза: „Вие не можете да знаете датите или времената, които само Отец има власт да определя. **8**Но ще получите сила, когато Святия Дух дойде върху вас, и ще свидетелствате за мен в Ерусалим и в цяла Юдея и Самария, и по всички краища на света.“

9След като каза това, той се издигна пред очите им към небето и облак го скри от погледите им. **10**Те се взираха в небето, наблюдавайки как се възнася, когато до тях внезапно се изправиха двама мъже в бели дрехи. **11**„Галилейци—казаха те,—защо стоите тук и се взирате в небето? Този Исус, който се възнесе на небето, отделяйки се от вас, ще се върне по същия начин, както го видяхте да се издига.“

Избиране на нов апостол

12Това стана на Елеонската планина,[†] намираща се на около един километър от Ерусалим, и оттам те се върнаха в Ерусалим. **13**Когато пристигнаха, се качиха в горната стая, където бяха отседнали: това бяха Петър, Йоан, Яков, Андрей, Филип и Тома, Вартоломей и Матей, Яков—синът на Алфей, Симон Зилотът[†] и Юда—синът на Яков.

¹⁴Всички бяха заедно и постоянно се молеха. С тях бяха и няколко жени, Мария—майката на Исус, и братята му.

¹⁵След няколко дни вярващите се събраха (бяха около сто и двадесет души) и Петър стана и каза: ¹⁶⁻¹⁷„Братя, трябваше да се изпълни Писанието, в което Святият Дух предрече чрез думите на Давид,[†] че Юда, който беше един от нас и служеше с нас на Бога, ще води онези, които арестуваха Исус.“

¹⁸(С парите, които получи за своята зла постъпка, Юда си купи нива, където падна на главата си, а тялото му се разпра и всичките му вътрешности се изсипаха. ¹⁹За това научиха всички жители на Ерусалим и нарекоха нивата Акелдама, което на техния език означава „Нива на кръв“.)

²⁰„Защото в книгата на Псалмите е написано:

«Да запустее домът му и никой да не живее там!» *Псалм 69:25*

И още:

«Мястото му сред водачите да се заеме от друг.» *Псалм 109:8*

²¹⁻²²Затова трябва да изберем за свидетел на възкресението на Исус един измежду тези, които ни придружаваха през цялото време, докато Господ Исус беше с нас—от Йоановото кръщение до деня, когато ни беше отнет и се възнесе на небето.“

²³Предложиха двама: Йосиф, наречен Варсава (наречен още и Юст), и Матия. ²⁴След това апостолите се помолиха, казвайки: „Ти, Господи, който познаваш всяко сърце, покажи ни кого от тези двама души си избрал ²⁵да заеме мястото на апостол в това служение, което Юда изостави, за да отиде, където му се полага.“ ²⁶След това хвърлиха жребий и той се падна на Матия. Така Матия стана апостол заедно с другите единадесет.

Идването на Святия Дух

2 Когато дойде денят на Петдесетница,[†] те всички бяха събрани заедно на едно място. ²Внезапно от небето се разнесе звук, наподобяващ свистене на бурен вятър, и изпълни цялата къща, където седяха. ³Пред очите им се появи нещо, подобно на огнени езици, които се разделиха и се спуснаха върху всеки един от тях. ⁴Те всички се изпълниха със Святия Дух и започнаха да говорят на различни езици, както Духът им даде сила да говорят.

⁵В Ерусалим живееха набожни юдеи от всеки народ по света. ⁶Когато този звук се разнесе, се събра тълпа. Хората бяха озадачени, тъй като всеки чуваше апостолите да говорят на неговия роден език. ⁷Поразени и недоумяващи, те се питаха един друг: „Нали всички тези хора, които говорят, са галилейци? ⁸Тогав

как става така, че всеки от нас ги чува да говорят на неговия роден език? ⁹Сред нас има хора от Партия, Мидия и Елам, жители на Месопотамия, Юдея, Кападокия, Понт и Азия,[†] ¹⁰Фригия, Памфилия, Египет, Ливийските области близо до Кириная, посетители от Рим, ¹¹юдеи по рождение и прозелити,[†] критяни и араби. Тези хора тук разказват за чудните Божии дела и всеки от нас чува това на своя роден език!“ ¹²Изумени и озадачени, те се питаха един друг: „Какво ли значи това?“ ¹³А други се присмиваха на апостолите и казваха: „Напили са се със сладко вино.“

Петър говори на множеството

¹⁴Тогава Петър се изправи с останалите единадесет апостола и високо заговори на множеството: „Братя юдеи и всички вие, които живеете в Ерусалим! Нека ви обясня какво означава това. Слушайте ме внимателно. ¹⁵Тези хора не са пияни, както си мислите—та сега е само девет часа сутринта! ¹⁶Това, което днес виждате, е предсказаното от пророк Йоил:

¹⁷ «Бог казва:

В последните дни ще излея Духа си върху всеки човек.
Синовете и дъщерите ви ще пророкуват
и младежите ви ще имат видения,
а старците ви ще сънуват особени сънища.

¹⁸ Да, в онези дни ще излея Духа си върху хората,
които ми служат—мъже и жени, и те ще пророкуват.

¹⁹ Ще покажа чудеса горе в небето
и знамения долу на земята.

Ще има кръв, огън и облаци от дим.

²⁰ Слънцето ще потъмнее,
а луната ще стане кървавочервена,
преди да настъпи великият и славен Господен Ден.[†]

²¹ Тогава всеки, който призове името на Господа,
ще бъде спасен.»

Йоил 2:28-32

²²Израелтяни, чуйте тези думи: чрез Исус от Назарет Бог извърши пред вас могъщи чудеса и знамения и с това ви засвидетелства, че Исус е човекът, избран от него. Вие самите знаете това. ²³Този човек ви беше предаден според Божия установен план и предварително знание. С помощта на беззаконници вие го убихте, като го приковахте на кръст. ²⁴Но Бог го възкреси и го избави от смъртта, защото тя не можеше да има власт над него. ²⁵Давид[†] говори за Исус:

«Винаги виждах Господа пред себе си.

Той е от дясната ми страна, за да ме закриля.

- 26 Затова сърцето ми е радостно и езикът ми ликува.
 Да, дори тялото ми ще живее с надежда,
 27 защото няма да изоставиш душата ми в света на мъртвите
 и няма да позволиш Святият ти да изтлее в гроба.
 28 Ти ми разкри пътищата на живота.
 Твоето присъствие ще ме изпълва с радост.» *Псалм 16:8–11*

29Братя, за нашия праотец Давид[†] с увереност мога да ви кажа, че той умря и беше погребан, и гробницата му и до днес е при нас. 30Но той беше пророк и знаеше, че Бог с клетва му обеща да възкачи един от неговите потомци на престола му.¹ 31Предвиждайки какво ще се случи, Давид говореше за възкресението на Месията,[†] когато каза:

«Той не бе изоставен в света на мъртвите,
 нито тялото му изтля в гроба.» *Псалм 16:10*

32Бог възкреси този Исус и всички ние сме свидетели на това.
 33След като беше издигнат отдясно на Бога, Исус получи от Отца обещания Свят Дух, а после изля това, което вие виждате и чувате.
 34Защото не Давид[†] беше възнесен в небесата. Самият той казва:

- «Господ каза на моя Господ:
 Седни от дясната ми страна,
 35 докато подчиня твоите врагове на властта ти.»² » *Псалм 110:1*

36Нека цял Израел знае със сигурност, че този Исус, когото вие разпънахте на кръст, Бог направи и Господ, и Месия.[†]»

37Това, което чува, жегна сърцата им и те попитаха Петър и другите апостоли: „Какво да направим, братя?“

38Петър им каза: „Покайте[†] се! Всеки един от вас трябва да се кръсти[†] в името на Исус Христос, за да му се простят греховете, и ще получите дара на Святия Дух. 39Защото обещанието е за вас, за децата ви и за всички, които са далеч—всички, които Господ, нашият Бог, призове при себе си.“

40И с много други думи той ги предупреждаваше и умоляваше: „Спасете се от това извратено поколение!“ 41Онези, които приеха посланието му, се кръстиха[†] и в този ден към вярващите се присъединиха около три хиляди души. 42Те постоянстваха в учението на апостолите, в общението, в разчупването на хляб³ и в молитвите.

¹Бог ... престола му Вж. II Цар. 7:12,13; Пс. 132:11. ²докато ... властта ти Букв.: „докато направи враговете ти столче за краката ти“. ³разчупване на хляб Може да означава или обикновено ядене, или приемане на Господната вечеря, която Исус завещава на последователите си да извършват, за да го помнят (Лука 22:14–20).

Задружният живот на вярващите

⁴³Страхопочитание изпълни всеки, защото апостолите извършиха многобройни чудеса и знамения. ⁴⁴Всички вярващи живеяха заедно и споделяха помежду си всичко, което имаха. ⁴⁵Продаваха земите и вещите си и разпределяха парите на всеки според нуждите му. ⁴⁶Срещяха се в храма всеки ден, обединени от общата цел; разчупваха хляб по домовете си и ядяха заедно с весели и искрени сърца; ⁴⁷възхваляваха Бога и се радваха на одобрението на хората. И всеки ден Господ добавяше към тях онези, които се спасяваха.

Петър излекува сакат човек

З Един ден, когато беше време за следобедната молитва в три часа, Петър и Йоан се качваха към храма. ²Пред храмовата врата, наречена „Красива“, имаше един човек, куц по рождение, когото носеха и оставяха всеки ден там, за да проси милостиня от влизащите в храма. ³Когато видя Петър и Йоан пред входа на храма, човекът им поиска пари. ⁴Те се вгледаха в него и Петър каза: „Погледни ни!“ ⁵Той ги погледна в очакване да получи нещо от тях. ⁶Но Петър каза: „Сребро и злато нямам, но каквото имам, това ти давам: В името на Исус Христос от Назарет стани и ходи!“ ⁷Петър го подхвана за дясната ръка и му помогна да стане. Стъпалата и глезените му моментално заякнаха. ⁸Човекът скочи на крака и започна да ходи, и влезе с тях в храма, като ходеше и подскачаше, и възхваляваше Бога. ⁹Всички хора го видяха да ходи и да възхвалява Бога ¹⁰и разбраха, че това е същият този човек, който преди седеше и просеше пред Красивата порта на храма. Те бяха изпълнени с изумление и удивление от това, което му се беше случило.

Петър говори на народа

¹¹Излекуваният не се отделяше от Петър и Йоан, а в това време хората удивени се стичаха към тях в Соломоновия портик.[†] ¹²Като видя това, Петър им каза: „Израелтяни, защо се чудите на станалото и сте се втренчили в нас така, като че ли ние с нашата сила и набожност излекувахме този човек и той проходи? ¹³Бог направи това: Богът на Авраам, Исаак и Яков, Богът на нашите предци прослави своя слуга Исус, когото вие предадохте на смърт и от когото се отрекохте пред Пилат,[†] след като беше решил да го освободи. ¹⁴Отрекохте се от Святия и Праведния и поискахте да ви бъде освободен един убиец.¹ ¹⁵Убихте Този,

[†]убиец Варава—човекът, освободен от Пилат вместо Исус по молба на юдеите. Вж. Лука 23:18.

който дарява живот, но Бог го възкреси от мъртвите и ние сме свидетели на това. ¹⁶И защото повярвахме в Исус, неговото име даде сила на този човек, когото виждате и познавате. Да, вярата, която бе пробудена чрез името на Исус, напълно излекува този човек пред очите ви.

¹⁷И сега, братя, аз зная, че и вие, и водачите ви постъпиха така от незнание. ¹⁸Но по този начин се изпълни предреченото от Бога чрез думите на всички пророци—че неговият Месия[†] трябва да страда. ¹⁹Затова покайте[†] се и се върнете при Бога, за да бъдат заличени греховете ви; ²⁰за да ви дари Господ времена на духовна отмора; за да ви прати Исус—Този, когото той определи да бъде за вас Месия. ²¹Той трябва да остане в небето, докато се възстанови всичко, за което Бог отдавна ни е известил чрез думите на святите си пророци. ²²Защото Моисей е казал: «Господ, вашият Бог, ще издигне от собствения ви народ пророк като мен. Слушайте го за всичко, което ще ви каже. ²³Всеки, който не се вслуша в думите на този пророк, ще бъде отделен от Божия народ и ще загине.»¹ ²⁴Всички пророци, говорили някога—и Самуил, и другите след него—предизвестиха тези дни. ²⁵А вие сте наследници на пророците и на завета, който Бог сключи с предците ви. Той каза на Авраам: «Чрез твоето потомство ще са благословени всички народи по земята.»² ²⁶Бог възкреси от мъртвите своя слуга и го изпрати най-напред при вас, за да ви благослови, като отклони всеки един от вас от злите му пътища.“

Петър и Йоан пред юдейския съвет

4 Докато Петър и Йоан говореха на народа, при тях дойдоха свещеници, началникът на храмовата стража и няколко садукееи.[†] ²Те бяха раздразнени, защото поучавайки за Исус, Петър и Йоан проповядваха възкресение от мъртвите. ³Арестуваха ги и тъй като беше вече вечер, ги държаха затворени до сутринта. ⁴Но много от хората, които чува посланието, повярваха и броят на вярващите достигна пет хиляди.

⁵На другия ден в Ерусалим се събраха юдейските водачи, старейшини и законоучители. ⁶Там бяха и първосвещеникът Анна, Каяфа, Йоан, Александър и всички, които бяха от първосвещенически род. ⁷Изправиха апостолите отпред и започнаха да ги разпитват: „С каква власт и от чие име извършихте това?“

⁸Тогава Петър, изпълнен със Святия Дух, каза: „Водачи на народа и старейшини! ⁹Щом като вие днес ни разпитвате как сме извършили едно добро дело—как сме излекували сакат

¹«Господ ... загине» Втор. 18:15,18,19. ²«Чрез ... земята» Бит. 22:18; 26:24.

човек — ¹⁰нека всички вие и целият израелски народ знае, че това стана в името на Исус Христос от Назарет, когото вие разпънахте на кръст и когото Бог възкреси от мъртвите. Чрез него този човек стои пред вас здрав. ¹¹Исус е

«камъкът, който вие, зидари, отхвърлихте
и който стана крайъгълен камък».

Псалм 118:22

¹²Единствено в него можете да намерите спасение, защото няма друго име под небето, дадено на хората, чрез което трябва да се спасим!“

¹³Юдейските водачи разбраха, че Петър и Йоан са най-обикновени, необразовани хора, но като видяха смелостта, с която говореха, останаха поразени и разбраха, че са били с Исус. ¹⁴Нищо не можаха да им възразят, тъй като пред очите на всички стоеше излекуваният заедно с Петър и Йоан. ¹⁵Тогавата им заповядаха да излязат от Синедриона[†] и започнаха да се съветват помежду си: ¹⁶„Какво да правим с тези хора? Всички жители на Ерусалим знаят, че извършиха изключително знамение и ние не можем да го отречем. ¹⁷Но за да не продължи да се разпространява това учение сред народа, ще ги предупредим повече на никого да не говорят в това име.“

¹⁸След това ги повикаха в Синедриона[†] и им забраниха както да казват, така и да поучават нещо в името на Исус. ¹⁹Но Петър и Йоан отговориха: „Сами решете кое е справедливо пред Бога — вас или Бога да слушаме. ²⁰Защото ние не можем да не говорим за това, което сме видели и чули.“ ²¹И като ги заплашиха отново, юдейските водачи ги пуснаха. Нямаше как да ги накажат, защото хората прославяха Бога за случилото се. ²²Човекът, с когото се случи това знамение и който оздравя, беше на повече от четиридесет години.

Петър и Йоан се връщат при вярващите

²³След като бяха освободени, Петър и Йоан отидоха при своите и им съобщиха какво им бяха казали главните свещеници и старейшините. ²⁴След като ги изслушаха, всички вярващи заедно се помолиха на Бога и казаха: „Господарю, ти сътвори небето, земята, морето и всичко в тях. ²⁵Твои са думите, които слугата ти Давид,[†] нашият баща, изрече, воден от Святия Дух:

«Защо беснееха народите?

Защо заговорничеха безсмислено?

²⁶ Земните царе се подготвиха за битка
и всички владетели се събраха с една обща цел
срещу Господа и неговия Месия.[†]»

Псалм 2:1-2

²⁷Всичко това наистина се случи в този град, когато Ирод† и Пилат Понтийски† се събраха с езичниците† и народа на Израел срещу твоя свят слуга Исус, когото ти помаза, ²⁸за да се изпълни онова, което ръката ти и волята ти бяха предопределили. ²⁹А сега, Господи, чуй заплахите им и дай възможност на слугите си да прогласят без страх словото ти, ³⁰като ни покажеш силата на ръката си: болни да оздравяват, знамения и чудеса да стават чрез името на твоя свят слуга Исус!“

³¹В края на молитвата им мястото, където бяха събрани, се разтресе. Всички се изпълниха със Святия Дух и започнаха да говорят Божието слово без страх.

Задружният живот на вярващите

³²Всички вярващи бяха като едно цяло—с едно сърце и една душа. Никой не казваше за имота си, че е само негов, а всичко, което имаха, споделяха помежду си. ³³С голяма сила апостолите свидетелстваха за възкресението на Господ Исус и Бог изобилно благославяше всички тях. ³⁴Никой не живееше в лишение, защото онези, които имаха ниви или къщи, ги продаваха, донасяха парите от продажбата, ³⁵слагаха ги в краката на апостолите и после те се раздаваха на всеки според нуждите му.

³⁶Така постъпи и Йосиф—левит,† родом от Кипър, когото апостолите нарекоха Варнава, което в превод означава „син на утешение“. ³⁷Той продаде една своя нива, донесе парите и ги сложи в краката на апостолите.

Анания и Сапфира

5 Един човек на име Анания и жена му Сапфира продадоха част от имота си ²и Анания със знанието на жена си задържа част от прихода, а останалото донесе и сложи в краката на апостоли-те. ³Тогава Петър му каза: „Анания, защо позволи на Сатана така да завладее сърцето ти, че да излъжеш Святия Дух и да задържиш част от парите от продажбата на земята? ⁴Нали тази земя беше твоя, преди да я продадеш! След като я продаде, парите бяха твои да се разпореждаш с тях, както намериш за добре. Защо намисли да извършиш това нещо? Ти излъга не хората, а Бога.“ ⁵Като чу тези думи, Анания се свлече на земята и издъхна. Всички, които научиха това, много се изплашиха. ⁶Младежите станаха, покриха тялото му, после го изнесоха и го погребяха.

⁷След около три часа влезе жената на Анания, която не знаеше какво се беше случило. ⁸Петър я попита: „Каж ми, за толкова ли пари продадохте нивата си?“

„Да, за толкова я продадохме“—отговори тя.

⁹Тогава Петър ѝ каза: „Защо вие двамата сте се наговорили да подлагате на изпитание Духа на Господа? Виж! Онези, които погребяха мъжа ти, са стъпили вече на прага; и теб така ще изнесат.“ ¹⁰В същия миг тя падна в краката му и издъхна. Когато младежите влязоха, я намериха мъртва, изнесоха я и я погребяха до мъжа ѝ. ¹¹Тогава цялата църква[†] и тези, които чува това, много се изплашиха.

Божии знамения

¹²Апостолите извършиха много знамения и чудеса сред хората. Всички се събираха в Соломоновия портик,[†] обединени от общата цел. ¹³Никой от останалите не смееше да се присъедини към тях и всички ги възхваляваха. ¹⁴Все повече хора—и мъже, и жени—вярваха в Господа и бяха прибавяни към редиците на вярващите. ¹⁵Хората изнасяха болните си на улиците и ги слагаха на легла и постелки с надеждата, че когато Петър мине покрай тях, сянката му може да докосне болните. ¹⁶В Ерусалим идваха и много хора от околните градове. Те водеха болни и хора, измъчвани от зли духове, и всички оздравяваха.

Юдейските водачи се опитват да спрат апостолите

¹⁷Тогава първосвещеникът и всички, които бяха с него (групата на садукееите[†]), се изпълниха със завист. ¹⁸Те хванаха апостолите и ги хвърлиха в затвора. ¹⁹Но през нощта Господен ангел отвори вратите на затвора, изведе ги и им каза: ²⁰„Идете в храма, изправете се пред народа и разкажете на хората всичко за този нов живот.“ ²¹Като чува това, апостолите влязоха призори в храма и започнаха да поучават.

Първосвещеникът и всички, които бяха с него, пристигнаха и свикаха Синедриона[†] и целия съвет на старейшините на израелския народ. Те изпратиха хора да доведат от затвора апостолите. ²²Пазачите отидоха до затвора, но не ги намериха вътре. Те се върнаха и съобщиха за това с думите: ²³„Намерихме затвора здраво залостен и стражата да пази отвън до вратите. Но когато отключихме, вътре нямаше никой.“ ²⁴При тези думи началникът на храмовата стража и главните свещеници, озадачени, се зачудиха какво може да се е случило с апостолите. ²⁵Тогава влезе някакъв човек и им каза: „Хората, които затворихте, са в храма и поучават народа.“ ²⁶Тогава началникът на храмовата стража отиде с войниците си и ги доведе, без да използва сила срещу тях, тъй като се страхуваше, че народът може да убие с камъни него и войниците му.

²⁷Доведоха ги в Синедриона[†] и ги изправиха пред всички. Първосвещеникът започна да ги разпитва: ²⁸„Нали строго ви

забрашихме да поучавате в това име! Защо въпреки това изпълвате Ерусалим с вашето учение и искате върху нас да стоварите вината за смъртта на този човек?”

²⁹Петър и другите апостоли отговориха: „На Бога трябва да се подчиняваме, а не на хората. ³⁰Богът на нашите предци възкреси Исус, когото вие убихте, като го разпънахте на кръст. ³¹Бог го издигна до дясната си страна като Водач и Спасител, за да може израелтяните да се покаят† и Бог да прости греховете им. ³²Ние сме свидетели на тези неща, свидетел е и Святият Дух, който Бог е дал на онези, които му се подчиняват.“

³³Като чува това, членовете на Синедриона† страшно се разгневиха и искаха да ги убият. ³⁴Но тогава един от фарисеите† в Синедриона на име Гамалиил, уважаван от целия народ законоучител, стана и заповяда да изведат за малко апостолите навън. ³⁵После каза на съвета: „Израелтяни, внимавайте какво ще правите с тези хора! ³⁶Помните ли как преди време се появи Тевда, който твърдеше, че е велик? Около него веднага се събраха четиристотин последователи, но когато го убиха, всички се разпръснаха и цялото нещо пропадна. ³⁷После, по времето на преброяването, се появи галилеецът Юда и увлече доста хора след себе си. Но той също беше убит и всичките му последователи се разпиляха. ³⁸Затова сега ви казвам—стойте настрана от тези хора и ги оставете на мира, защото ако този замисъл или това дело идва от човек, то ще се провали; ³⁹но ако идва от Бога, няма да можете да ги унищожите и дори е възможно да се окаже, че се борите против Бога.“

Те послушаха съвета му ⁴⁰и извикаха апостолите. Заповядаха да ги набият с камшици, след това им забраниха да говорят повече за Исус и ги пуснаха. ⁴¹Апостолите излязоха от Синедриона† радостни, че са били сметени за достойни да понесат унижение заради името на Исус. ⁴²Всеки ден в храма и от къща на къща те не спираха да поучават и проповядват Благата вест, че Исус е Месията.†

Избрани са седем помощника

6 В онези дни, когато броят на последователите непрекъснато растеше, говорещите гръцки юдеи се оплакаха срещу говорещите арамейски юдеи, изтъквайки, че вдовиците им били пренебрегвани при ежедневното разпределение на храната. ²Дванадесетте апостола събраха всички последователи и казаха: „Не е редно да изоставим Божието слово, за да се занимаваме с осигуряването на храната. ³Затова, братя, изберете между вас седем души с добра репутация, изпълнени с Духа и с мъдрост,

които да поставим на тази служба. ⁴А ние ще се отдадем на молитва и на делото на проповядването.“

⁵Това предложение се хареса на всички. Те избраха Стефан (мъж, изпълнен с вяра и със Святия Дух), Филип,¹ Прохор, Никанор, Тимон, Пармен и Николай, прозелит[†] от Антиохия. ⁶Представиха ги на апостолите, които се помолиха и положиха ръцете си[†] върху тях.

⁷И така Божието слово се разпространяваше, броят на последователите в Ерусалим се увеличаваше все повече и много юдейски свещеници се подчиняваха на вярата.

Юдеите срещу Стефан

⁸Изпълнен с Божията благодат и сила, Стефан вършеше велики чудеса и знамения сред хората. ⁹Но някои от така наречената синагога[†] на либертинците[†] се надигнаха срещу него. Това бяха юдеи от Киринаея и Александрия, от Киликия и Азия.[†] Те завързаха спор със Стефан, ¹⁰но бяха безсилни пред мъдростта и Духа, с които той говореше. ¹¹Тогавя подкупиха няколко души да кажат: „Чухме го да изрича богохулства срещу Моисей и Бога.“ ¹²По този начин те подтикнаха народа, старейшините и законоучителите, които дойдоха, заловиха го и го отведоха пред Синедриона.[†] ¹³Доведоха и лъжесвидетели, които казаха: „Този човек непрестанно хули това свято място и закона. ¹⁴Чухме го да казва, че онзи Исус от Назарет ще разруши този храм и ще промени обичаите, които Моисей ни предаде.“ ¹⁵Всички, които седяха в Синедриона, се вгледаха в него и видяха, че лицето му е като на ангел.

Речта на Стефан

7Тогавя първосвещеникът го попита: „Вярно ли е това?“ ²Стефан отговори: „Братя и бащи, чуйте ме! Богът на славата се яви на баща ни Авраам в Месопотамия, когато той още не се беше заселил в Харан, ³и му каза: «Остави страната си и близките си и иди в земята, която ще ти покажа.»² ⁴И Авраам напусна Халдейските земи³ и се засели в Харан. След смъртта на баща му, Бог го накара да се пресели оттам в земята, където вие живеете сега. ⁵Тук той не му остави дори една педя земя в наследство, но обеща в бъдеще той и потомците му след него да владеят тази земя, макар че Авраам тогава нямаше деца. ⁶Ето какво му каза Бог: «Твоите потомци ще бъдат пришълци в чужда земя, ще бъдат поробени и четиристотин години ще бъдат

¹Филип Не апостол Филип. ²«Остави ... покажа» Бит. 12:1. ³Халдея Друго име на Вавилония, област в южната част на Месопотамия. Вж. стих 2.

угнетявани. ⁷Но аз ще осъдя народа, на който ще робуват.»¹ Бог каза: «И след това ще излязат от тази страна и тук на това място ще ми служат.»² ⁸И Бог даде на Авраам завета на обрязването. Авраам стана баща на Исаак и на осмия ден след раждането му го обряза; Исаак стана баща на Яков и го обряза, а Яков обряза своите синове, които станаха дванадесетте патриарха.³

⁹Патриарсите завиждаха на Йосиф и го продадоха в робство в Египет, но Бог не го изостави ¹⁰и го спаси от всичките му беди, дари му мъдрост и му помогна да спечели благоволенieto на фараона, царя на Египет. И фараонът го направи главен управител на Египет и на цялото си домакинство. ¹¹След това в цял Египет и Ханаан настъпи глад и причини голямо страдание. Прадедите ни не намираха храна. ¹²Когато чу, че в Египет има жито, Яков изпрати там нашите прадеди. (Това беше първото им пътуване до Египет.) ¹³При второто им посещение Йосиф се разкри на братята си и фараонът научи за неговото потекло. ¹⁴Тогава Йосиф повика баща си Яков и целия си род—общо седемдесет и пет души. ¹⁵Яков отиде в Египет и там той и деците ни живяха до смъртта си. ¹⁶Пренесоха ги обратно в Сихем и ги положиха в гробницата, която Авраам беше купил със сребро от синовете на Хамор в Сихем.

¹⁷Колкото повече приближаваше времето за изпълнение на обещанието, дадено на Авраам от Бога, толкова повече растеше броят на израелтяните в Египет, ¹⁸докато владетел на Египет стана друг цар, който не познаваше Йосиф. ¹⁹Той хитро се възползва от нашия народ, беше жесток към предците ни и ги принуждаваше да оставят новородените си навън, за да умрат. ²⁰По това време се роди Моисей, който беше много красиво дете. Три месеца той расна в бащиния си дом. ²¹Когато го оставиха навън, дъщерята на фараона го прибра и го отгледа като свой собствен син. ²²Моисей бе обучен в цялата египетска мъдрост и беше силен на думи и дела.

²³Когато стана на четиридесет години, той реши да посети братята си, израелтяните. ²⁴Моисей видя, че един от тях е малтретиран, защити го и отмъсти за малтретирания, като уби египтянина. ²⁵Той мислеше, че братята му ще разберат, че чрез него Бог им изпраща спасение, но те не разбраха. ²⁶На другия ден той видя двама от тях, които се биеха, и се опита да ги помири, като им каза: «Хора, нали сте братя, защо се отнасяте зле един към друг?» ²⁷Човекът, който малтретираше ближния си, блъсна

¹«Твоите ... робуват» Бит. 15:13-14. ²«И след това ... служат» Бит. 15:14; Изх. 3:12. ³патриарси Родоначалници на дванадесетте родови клана на юдеите. Синове на Яков, наречен още Израел. Вж. Бит. 35:10.

Моисей и каза: «Кой те постави да ни бъдеш водач и съдия? ²⁸Да не искаш да ме убиеш, както вчера уби египтянина?»¹ ²⁹Като чу това, Моисей избяга и се засели в чуждите Мадиямски земи. Там му се родиха двама сина.

³⁰Четиридесет години по-късно в пламъците на един горящ храст в пустинята близо до планината Синай му се яви ангел. ³¹Моисей беше удивен от това, което видя. Като се приближи да го разгледа, той чу гласа на Господа: ³²«Аз съм Богът на твоите предци, Богът на Авраам, Исаак и Яков.»² Треперейки от страх, Моисей не смееше да погледне. ³³Тогава Господ му каза: «Събуй си сандалите, защото мястото, на което си стъпил, е свята земя. ³⁴Наистина видях как потискат народа ми в Египет, чух стенанията му и слязох да го освободя. Ела сега, ще те изпратя в Египет.»³

³⁵Това беше същият Моисей, когото израелтяните отхвърлиха с думите: «Кой те постави водач и съдия?»⁴ Този Моисей Бог изпрати като водач и освободител; изпрати го с помощта на ангела, който той видя в горящия храст. ³⁶Моисей ги изведе и четиридесет години вършеше чудеса и знамения в Египет, край Червено море и в пустинята. ³⁷Това е същият Моисей, който каза на израелтяните: «Бог ще издигне измежду братята ви пророк като мен.»⁵ ³⁸Той е този, който беше с народа на Израел, събрал се в пустинята; той е този, на когото ангелът говори на планината Синай, и той бе с бащите ни; той получи заповеди, които дават живот, за да ни ги предаде.

³⁹Но прадедите ни отказаха да му се подчинят. Отхвърлиха го и в сърцата си се обърнаха към Египет. ⁴⁰Те казаха на Аарон: «Направи ни някакви богове, които да вървят пред нас и да ни водят, защото с онзи Моисей, който ни изведе от Египет, не знаем какво е станало.»⁶ ⁴¹И тогава направиха изображение на телец и на този идол принасяха жертва и празнуваха в чест на онова, което ръцете им бяха създали. ⁴²Но Бог се отвърна от тях и ги остави да се покланят на небесното войнство, както е писано в книгата на пророците:

«Не на мен, израелтяни, принасяхте заклани животни и жертви четиридесет години в пустинята!

⁴³ Вие носихте скинията на Молох
и звездата на вашия бог Ремфан—
идолите, които сами създадохте,
за да им се покланяте.

Затова ще ви прогоня отвъд Вавилон.»

Амос 5:25–27

¹«Кой ... египтянина» Изх. 2:14. ²«Аз съм ... Яков» Изх. 3:6. ³«Събуй ... Египет» Изх. 3:5,7,8,10. ⁴«Кой ... съдия» Изх. 2:14. ⁵«Бог ... мен» Втор. 18:15. ⁶«Направи ... станало» Изх. 32:1.

⁴⁴Прадедите ни в пустинята носеха Свещената скиния.¹ Бог научи Моисей как да направи тази скиния по образа, който му беше показан. ⁴⁵Прадедите ни, които наследиха скинията, я донесоха с Исус Навин, когато завладяха земите на други народи, които Бог беше прокудил от лицето им. Тя остана там до времето на Давид.[†] ⁴⁶Бог прояви благоволение към Давид и той поиска позволение да построи дом за Бога на Яков. ⁴⁷Ала Соломон бе този, който построи храма.

⁴⁸Но Всевишният не живее в храмове, изградени от човешка ръка, както казва пророкът²:

«Господ казва:

Небето е моят престол,

⁴⁹ а земята—място да отморя краката си.

Какъв дом ще ми построите?

Кое е мястото, където да отдъхна?

⁵⁰ Нали аз съм сътворил всичко!»³

Исая 66:1–2

⁵¹Тогава Стефан им каза: „Вие, твърдоглави хора, които не отдавате сърцата си на Бога и не се вслушвате в думите му! Винаги сте против това, което ви казва Святият Дух. Правите също както правеха прадедите ви. ⁵²Има ли поне един пророк, когото прадедите ви да не преследваха? Те дори убиха онези, които отдавна предизвестиха идването на Праведника, а сега вие станяхте негови предатели и убийци. ⁵³Вие, които получихте закона, който Бог ви даде чрез ангелите си, но не го спазихте!“

Убийството на Стефан

⁵⁴Като чува тези думи, юдейските водачи побесняха и заскърцаха със зъби срещу него. ⁵⁵А Стефан, изпълнен със Святия Дух, погледна към небето и видя Божиата слава и Исус, застанал отдясно на Бога, ⁵⁶и каза: „Ето! Виждам небесата разтворени и Човешкия Син,[†] застанал отдясно на Бога.“

⁵⁷При тези му думи те се развикаха силно и запушиха ушите си. После всички заедно се спуснаха към него, ⁵⁸отведеха го извън града и започнаха да го замерват с камъни. Лъжесвидетелите оставиха наметките си в краката на един младеж на име Савел. ⁵⁹Докато хвърляха камъни по него, Стефан се молеше: „Господи Исусе, приеми духа ми!“ ⁶⁰После коленичи и извика високо: „Господи, не ги обвинявай за този грях!“ След като каза това, умря.

¹Свещената скиния Букв.: „Скиния на Свидетелството“. Подвижна шатра или палатка, в която се съхраняват десетте Божии заповеди и където Бог живее сред своя народ по времето на Моисей. ²пророкът Исая, Божий пророк от 740–700 г. пр. Хр.

Савел преследва вярващите

8 Савел одобри убийството на Стефан. От този ден започна жестоко гонение срещу църквата[†] в Ерусалим и всички, освен апостолите, се пръснаха из цяла Юдея и Самария.

²Стефан беше погребан и оплакан от няколко благочестиви мъже. ³Савел се опитваше да унищожи църквата,[†] като ходеше от къща на къща, насила измъкваше мъже и жени и ги хвърляше в затвора. ⁴Онези, които се разпръснаха, разнасяха Благата вест навсякъде, където отиваха.

Филип проповядва в Самария

⁵Филип¹ отиде в Самария и там проповядваше за Месията.[†] ⁶Когато хората го чуваха и видяха знаменията, които вършеше, всички се вслушаха внимателно в това, което той им казваше. ⁷В много случаи зли духове със силен вик излизаха от хората, които бяха обладани от тях. Много парализирани и сакати бяха излекувани. ⁸Голяма радост настъпи в този град.

⁹Там имаше един човек на име Симон, който от доста време се занимаваше с магии и смайваше с тях жителите на Самария. Той се хвалеше и наричаше себе си велик. ¹⁰Всички го слушаха—от най-скромния до най-високопоставения—и казваха: „В този човек е Божията сила, наречена «Велика сила».“ ¹¹Слушаха го, защото от доста време ги смайваше с магиите си. ¹²Но когато повярваха на Филип, който проповядваше Благата вест за Божието царство и за силата на Исус Христос, мъже и жени се кръстиха.[†] ¹³Самият Симон също повярва, кръсти се и не се отделяше от Филип. Той видя великите знамения и чудеса, които се извършваха, и се смая.

¹⁴Апостолите, които бяха в Ерусалим, чуваха, че в Самария са приели Божието слово, и изпратиха там Петър и Йоан. ¹⁵Щом пристигнаха, те се помолиха вярващите да получат Святия Дух, ¹⁶тъй като до този момент той все още не беше дошъл върху никого от тях—те се бяха кръстили[†] само в името на Господ Исус. ¹⁷Тогавя двамата апостола започнаха да полагат ръцете си[†] върху тях и те получаваха Святия Дух.

¹⁸Когато Симон видя, че всеки, върху когото апостолите полагат ръцете си,[†] получаваше Духа, той им предложи пари ¹⁹и каза: „Дайте и на мен такава власт, за да може всеки, върху когото положи ръцете си, да получи Святия Дух.“

²⁰Петър му каза: „Да загинеш и ти, и парите ти заедно с теб, понеже помисли, че можеш с пари да купиш Божия дар! ²¹Не можеш да участваш в това дело, защото сърцето ти не е чисто пред Бога!

¹Филип Не апостол Филип.

²²Така че покаяй[†] се! Отвърни се от злото си намерение и се моли на Господа. Може би ще получиш прошка за това, което си помисли.
²³Виждам, че те изпълва горчива завист и си пленник на греха.“

²⁴Тогава Симон отговори: „Вие се молете за мен на Господа, за да не ми се случи нищо от това, което казахте.“

²⁵След като разказаха на хората за всичко, на което бяха свидетели, и съобщиха Божието послание, Петър и Йоан се върнаха в Ерусалим. По пътя те проповядваха Благата вест в много самарянски села.

Филип поучава един етиопец

²⁶Господен ангел каза на Филип: „Пригответи се и тръгни на юг по пътя, който води през пустинята от Ерусалим до Газа.“

²⁷Филип се пригответи и тръгна. По пътя видя един етиопец—евнух, важен служител на Кандакия, Етиопската царица, и отговарящ за цялата ѝ хазна. Той беше ходил на поклонение в Ерусалим ²⁸и сега се връщаше у дома си. Етиопецът седеше в колесницата си и четеше книгата на пророк Исаия. ²⁹Тогава Духът каза на Филип: „Иди до тази колесница и остане там.“ ³⁰Като настигна колесницата, Филип чу етиопеца да чете от книгата на пророк Исаия и го попита: „Разбираш ли това, което четеш?“

³¹„Как мога да го разбера, без някой да ми го обясни?“—отговори той и покани Филип да се качи и да седне до него.
³²Откъсът от Писанието, който той четеше, беше следният:

„Отведен бе, както водят овца в кланицата.

И както агнето е безмълвно пред този, който го стриже,
така и той дума не пророни.

³³ Унизиха го и му отказаха справедливост.

Кой ли някога ще разкаже за потомците му?

Защото животът му на земята свърши.“ *Исаия 53:7–8*

³⁴Евнухът каза на Филип: „Каж ми, за кого говори пророкът—за себе си или за някой друг?“ ³⁵Тогава Филип заговори и като започна от това Писание, му разказа Благата вест за Исус.

³⁶По пътя стигнаха до едно място, където имаше вода и евнухът каза: „Ето, тук има вода! Какво ми пречи да се кръстя[†]?“
^[37]¹ ³⁸И той заповяда да спрат колесницата. После двамата с Филип влязоха във водата и Филип го кръсти. ³⁹След като излязоха от водата, Господният Дух грабна Филип и евнухът повече

[†]Стих 37 Някои по-късни източници добавят: „Филип отговори: «Ако вярваш от цялото си сърце, можеш да се кръстиш.» Служителят каза: «Вярвам, че Исус Христос е Божият Син.»“

не го видя, но радостно продължи пътя си. ⁴⁰А Филип се озова в Азот и тръгна от град на град да проповядва Благата вест, докато пристигна в Кесария.

Савел приема вярата

9 Междувременно Савел продължаваше да заплашва и да иска да убие последователите на Господа. Той отиде при първосвещеника ²и му поиска писма до синагогите[†] на Дамаск, даващи му право, ако открие там някакви последователи на Пътя[†]— мъже или жени—да ги залови и доведе в Ерусалим.

³Савел приближаваше Дамаск, когато внезапно, както си вървеше, край него проблясна светлина от небето. ⁴Той падна на земята и чу глас да му казва: „Савле, Савле, защо ме преследваш?“

⁵А Савел попита: „Кой си ти, Господи?“

Гласът отговори: „Аз съм Исус, когото ти преследваш. ⁶Сега стани и влез в града и там ще ти бъде казано какво трябва да направиш.“

⁷Мъжете, които придружаваха Савел, стояха онемели, защото чуха гласа, но не видяха никого. ⁸Савел стана от земята, но когато отвори очи, не виждаше нищо. Хванаха го за ръка и го отведоха в Дамаск. ⁹Три дни той не виждаше и нито яде, нито пи нещо.

¹⁰В Дамаск имаше един ученик на Исус на име Анания, при когото Господ дойде във видение и каза: „Анания!“

„Ето ме, Господи!“—отвърна Анания.

¹¹Господ му каза: „Стани и иди на улицата, която наричат Права. Намери къщата на Юда и попитай за Савел от Тарс. Той е там и се моли. ¹²Във видение е видял мъж на име Анания да влиза и да полага ръцете си[†] върху него, за да може да възвърне зрението си.“

¹³Анания отговори: „Господи, мнозина са ми разказвали за този човек. Чух за всички злини, които е сторил на святите ти хора в Ерусалим. ¹⁴Сега е дошъл в Дамаск, упълномощен от главните свещеници да арестува всеки, който призовава твоето име.“

¹⁵Но Господ му каза: „Върви, защото той е избраният от мен инструмент да занесе името ми пред езичници,[†] царе и пред израелския народ. ¹⁶Аз сам ще му покажа какви страдания трябва да понесе заради моето име.“

¹⁷Анания излезе, отиде в къщата и като положи ръцете си[†] върху Савел, каза: „Братко Савле, Господ Исус, който ти се яви, докато идваше насам, ме изпрати, за да можеш отново да виждаш и да се изпълниш със Святия Дух.“ ¹⁸В същия миг нещо подобно на люспи падна от очите на Савел и той прогледна. После стана и се кръсти.[†] ¹⁹След това хапна малко и почувства как силите му се връщат.

Савел проповядва в Дамаск

Савел остана с последователите в Дамаск няколко дни. ²⁰После започна да ходи в синагогите[†] и да провъзгласява: „Исус е Божият Син!“

²¹Всички, които го чуваха, се чудеа и казваха: „Нали този човек се опитваше да унищожи в Ерусалим всички вярващи в това име? Нали той дойде тук, за да ги арестува и отведе при главните свещеници?“

²²Но Савел ставаше все по-силен и объркваше юдеите, които живееха в Дамаск, като по неоспорим начин доказваше, че Исус е Месията.[†]

Савел се спасява от смърт

²³Минаха доста дни и юдеите се наговориха да убият Савел. ²⁴Ден и нощ те наблюдаваха градските порти, за да го убият, но Савел узна за плановете им. ²⁵Една нощ последователите му помогнаха да избяга—сложиха го в кош, промушиха го през една дупка в градската стена и го спуснаха долу на земята.

Савел в Ерусалим

²⁶Щом пристигна в Ерусалим, той се опита да се присъедини към последователите, но всички се страхуваха от него, защото не вярваха, че наистина е ученик на Исус. ²⁷Но Варнава го взе и го заведе при апостолите. Той им обясни как Савел видял Господа по пътя и как Господ му говорил, и колко смело в Дамаск Савел проповядвал в името на Исус.

²⁸Тогава Савел остана с апостолите. Той свободно влизаше и излизаше от Ерусалим и смело проповядваше в името на Господа. ²⁹Често говореше с говорещите гръцки юдеи и спореше с тях, а те търсеха начин да го убият. ³⁰Когато узнаха за това, братята го отведоха в Кесария и оттам го изпратиха в Тарс.

³¹За църквата[†] в цяла Юдея, Галилея и Самария настъпи мирно време. Вярващите живееха в страх от Господа, а Святият Дух ги насърчаваше и с негова помощ броят им растеше и църквата укрепваше.

Петър в Лида и Йопия

³²Обикаляйки по всички градове в околността, Петър пристигна при Божиите хора, които живееха в Лида. ³³Там завари един парализиран на име Еней, който от осем години беше прикован на легло. ³⁴Петър му каза: „Еней, Исус Христос те прави здрав, стани и си оправи леглото!“ И той веднага стана. ³⁵Всички, които живееха в Лида и в равнината Сарон, го видяха и се обърнаха към Господа.

³⁶В Йопия живееше една последователка на Исус на име Тавита (на гръцки—Доркас, което значи „сърна“). Тя винаги вършеше добрини и даваше милостиня на бедните. ³⁷Докато Петър беше в Лида, Тавита се разболя и умря. Изкъпаха я и я поставиха в една стая на горния етаж на къщата. ³⁸Когато последователите научиха, че Петър е в Лида, недалеч от Йопия, изпратиха при него двама мъже, които го помолиха: „Ела бързо при нас!“ ³⁹Петър се приготви и тръгна с тях. Като пристигна, го заведоха в стаята на горния етаж. Всички вдовици го наобиколиха и плачейки, му показваха ризи и дрехи, ушити от Доркас, докато е била жива. ⁴⁰Петър поиска всички да излязат от стаята, коленичи и се помоли. После се обърна към умрялата и каза: „Тавита, стани!“ Тя отвори очи и като видя Петър, се надигна и седна. ⁴¹Той ѝ подаде ръка и ѝ помогна да стане. После повика Божиите хора и вдовиците и им я показа жива. ⁴²Това се разчу из цяла Йопия и много хора повярваха в Господа. ⁴³Петър остана да живее в Йопия при един кожар на име Симон още дълго време.

Петър и Корнилий

10В Кесария имаше един човек на име Корнилий, който беше стотник[†] в така наречения Италийски полк. ²Той, както и цялото му семейство, беше набожен и богобоязлив човек. Щедро даваше милостиня на бедните и непрестанно се молеше на Бога. ³Веднъж, около три часа следобед, той имаше видение и ясно видя как Божий ангел влезе и го повика: „Корнилий!“

⁴Той се вгледа изплашено в ангела и попита: „Какво, господине?“

Ангелът му отговори: „Бог чу молитвите ти и видя щедростта ти към бедните. Той те запомни. ⁵Изпрати сега в Йопия няколко души да доведат тук Симон, наречен Петър. ⁶Той е отседнал при Симон кожаря, чиято къща е край морето.“ ⁷Когато ангелът, който му беше говорил, си отиде, Корнилий повика двама от слугите си и един набожен войник, който бе сред помощниците му. ⁸Той им разказа всичко, което се беше случило и ги изпрати в Йопия.

⁹На другия ден около пладне, когато приближаваха града, Петър се качи да се моли на покрива. ¹⁰Той почувства силен глад и поиска да яде. Докато му приготвяха храната, изпадна в транс. ¹¹Видя небето да се отваря и нещо, приличащо на голямо платнище, опънато в четирите края, да се спуска долу към земята. ¹²В него имаше всякакви земни животни, влечуги и небесни птици. ¹³Тогава глас каза на Петър: „Стани, Петре, заколи и яж!“

¹⁴Но Петър каза: „В никакъв случай, Господи! Никога не съм ял нечиста и осквернена храна.“¹

¹⁵Гласът отново се обърна към него: „Не наричай нечисто онова, което Бог е обявил за чисто.“ ¹⁶Това се случи три пъти и после всичко бе вдигнато обратно в небето.

¹⁷Междувременно хората, изпратени от Корнилий, разпитаха за къщата на Симон и докато Петър се чудеше над смисъла на своето видение, те застанаха пред портата ¹⁸и силно извикаха: „В тази къща ли гостува Симон, наречен Петър?“

¹⁹Петър все още си мислеше за видението, когато Духът му каза: „Чуй! Търсят те трима души. ²⁰Стани, слез долу и тръгни с тях, без да се колебаеш, защото аз съм ги изпратил.“ ²¹Петър слезе при мъжете и им каза: „Аз съм този, когото търсите. Защо сте дошли?“

²²Те отговориха: „Изпраща ни стотникът† Корнилий, праведен и богобоязлив човек, уважаван от целия юдейски народ. Свят ангел му е казал да те покани в дома си и да чуе нещата, които имаш да кажеш.“ ²³Петър покани хората да влязат и да останат да преношуват.

На сутринта той се приготви и тръгна с тях заедно с няколко братя от Йопия. ²⁴На другия ден пристигна в Кесария. Корнилий беше събрал роднините си и близките си приятели и ги чакаше. ²⁵Когато Петър влезе, Корнилий го посрещна и му се поклони, като падна в краката му. ²⁶Петър го изправи, като му каза: „Стани! Аз също съм човек като теб.“ ²⁷Разговаряйки с него, Петър влезе в къщата и видя, че там са се събрали много хора. ²⁸Той им каза: „Вие добре знаете, че законът не допуска юдеи да се събират или сближават с хора от друг род. Но Бог ми показа, че не трябва да наричам никого «нечист» или «осквернен». ²⁹Затова, когато ме поканиха, дойдох без възражения. А сега ми кажете защо ме повикахте.“

³⁰Корнилий отговори: „Преди четири дни, по същото време—към три часа следобед—си бях у дома и се молех. Внезапно пред мен застана човек в блестящи дрехи ³¹и каза: «Корнилий, молитвата ти е чута. Бог видя щедростта ти към бедните. Той те запомни. ³²Прати хора в Йопия и покани Симон, наречен Петър, да дойде тук. Той е отседнал при Симон кожаря, чиято къща е край морето.» ³³Затова веднага изпратих да те повикат и ти направи добре, че дойде. Сега всички стоим пред Бога, за да чуем всичко, което Господ ти е заповядал да ни кажеш.“

¹нечиста и осквернена храна Според еврейските закони някои храни се смятат за нечисти и са забранени за ядене.

Петър проповядва в къщата на Корнилий

³⁴Петър заговори: „Сега наистина разбирам, че Бог е безпристрастен. ³⁵Не е важно откъде е човек—щом почита Бога и върши това, което е правилно, Бог го приема. ³⁶Ето Божието послание за народа на Израел—това е Благата вест за мира, идващ чрез Исус Христос, който е Господ на всички. ³⁷Знаете за онова, което се случи из цяла Юдея—всичко започна в Галилея след кръщението, проповядвано от Йоан. ³⁸Знаете как Бог помаза Исус от Назарет със Святия Дух и с власт и той обиколи цяла Юдея, като вършеше добрини и лекуваше онези, които бяха под властта на дявола, защото Бог беше с него. ³⁹Ние сме свидетели на всичко, което Исус извърши в страната на юдеите и в Ерусалим. Но те го убиха, като го приковаха на дървения кръст. ⁴⁰Но на третия ден Бог го възкреси и му позволи да се яви на хората, ⁴¹но не на всички, а само на предварително избрани от Бога свидетели, тоест на нас, които ядохме и пихме с него, след като бе възкресен от мъртвите. ⁴²Той ни заповяда да проповядваме на хората и да свидетелстваме, че Бог избра него да бъде съдия на живите и мъртвите. ⁴³Всички пророци свидетелстват за него, че всеки, който вярва в него, ще получи прошка на греховете чрез името му.“

Езичниците получават Святия Дух

⁴⁴Още докато Петър казваше тези думи, Святият Дух слезе върху всички, които чува посланието. ⁴⁵Вярващите юдеи,¹ които бяха дошли с Петър, останаха смаяни, защото дарът на Святия Дух се бе излял и върху езичниците,[†] ⁴⁶тъй като ги чува да говорят на различни езици и да величаят Бога. Тогава Петър каза: ⁴⁷„Може ли някой да попречи тези хора да бъдат кръстени[†] във вода? И те като нас получиха Святия Дух.“ ⁴⁸И им заповяда да се кръстят в името на Исус Христос. След това те помолиха Петър да им погостува за няколко дни.

Петър се връща в Ерусалим

11 Из цяла Юдея апостолите и братята чува, че езичниците[†] също са приели Божието слово. ²Когато Петър пристигна в Ерусалим, вярващите юдеи спореха с него. ³„Ти влезе в дома на необрязани хора и яде с тях!“—казаха те.

⁴Тогава Петър започна да им обяснява как точно се случи всичко: ⁵„Бях в Йопия и се молах, и както бях в транс, ми се яви видение: нещо подобно на голямо платнище, опънато в чети-

¹вярващите юдеи Букв.: „тези, които са за обрязването“. Споменати още в 11:2. Може да означава юдеите, които смятат, че всички християни трябва да се обрежат и да спазват закона на Моисей (Вж. Гал. 2:12).

рите му края, се спускаше от небето, докато спря близо до мен. ⁶Внимателно се вгледах в него и видях четирикопитни земни животни, диви зверове, влечуги и небесни птици. ⁷Тогава чух глас, който ми каза: «Стани, Петре, заколи и яж!» ⁸Но аз отговорих: «В никакъв случай, Господи! Никога не съм слагал в устата си нещо нечисто или осквернено.» ⁹За втори път гласът от небето проговори: «Не наричай нечисто онова, което Бог е обявил за чисто.» ¹⁰И така това се случи три пъти. После всичко беше отнесено обратно в небето. ¹¹Точно в този момент в къщата, където бях отседнал, дойдоха трима мъже. Те бяха изпратени при мен от Кесария. ¹²Духът ми каза да тръгна с тях, без да се колебая. С мен дойдоха и тези шест братя. Всички заедно влязохме в къщата на онзи човек Корнилий. ¹³Той ни разказа как в дома му се явил ангел и му казал: «Изпрати в Йопия хора да извикат Симон, наречен Петър. ¹⁴Той ще ти каже думи, чрез които ти и целият ти дом ще се спасите.» ¹⁵Едва бях започнал да говоря, когато Святият Дух се спусна върху тях така, както и върху нас в началото. ¹⁶Тогава си спомних какво бе казал Господ: «Йоан кръщаваше[†] с вода, а вие ще бъдете кръстени със Святия Дух.» ¹⁷Щом Бог даде на езичниците[†] същия дар, който получихме и ние, когато повярвахме в Господ Исус Христос, кой бях аз, че да преча на Бога?»

¹⁸Когато чува това, вярващите престанаха да възразяват и започнаха да славят Бога, казвайки: „Ето, дори и на езичниците[†] Бог даде възможността да се покаят,[†] за да имат живот.“

Църквата в Антиохия

¹⁹Вярващите, разпръснати при гоненията след убиването на Стефан, достигнаха до Финикия, Кипър и Антиохия, където съобщаваха посланието само на юдеи. ²⁰Някои от тези вярващи бяха от Кипър и Киринея. Те пристигнаха в Антиохия и започнаха да говорят също и на езичниците,[†] проповядвайки им Благата вест за Господ Исус. ²¹Силата на Господа беше с тях и много хора повярваха и се обърнаха към Господа.

²²Вестта за това стигна до църквата[†] в Ерусалим и оттам изпратиха Варнава в Антиохия. ²³Когато пристигна и видя как Бог е благословил тези хора, Варнава се зарадва и започна да насърчава всеки да остане верен на Господа с цялото си сърце, ²⁴тъй като беше добър човек, изпълнен със Святия Дух и с вяра. И много хора станаха последователи на Господа.

²⁵След това Варнава замина за Тарс да търси Савел ²⁶и като го намери, го заведе в Антиохия. Те се срещаха с църквата[†] там и поучаваха много хора в продължение на цяла година. В Антиохия за първи път последователите на Исус бяха наречени „християни“.

²⁷По същото време от Ерусалим в Антиохия дойдоха пророци. ²⁸Един от тях на име Агав се изправи и чрез Духа предрече, че по целия свят ще настъпи голям глад. (Това се сбъдна по времето на император Клавдий.) ²⁹Тогава последователите решиха да съберат според финансовите си възможности помощ за братята и сестрите в Юдея. ³⁰Така и направиха, а после по Варнава и Савел я изпратиха на презвитерите[†] в Юдея.

Ирод Агрипа преследва църквата

12 По същото време цар Ирод[†] започна гонения срещу някои хора от църквата.[†] ²Той заповяда да съсекат с меч Яков, брата на Йоан. ³Като видя, че това се харесва на юдеите, Ирод реши да арестува и Петър. (Беше в дните на празника на безквасните хлябове.[†]) ⁴Ирод залови Петър и го хвърли в затвора, като заповяда на четири групи от по четири войника да го пазят. Той възнамеряваше след Пасхата[†] да го изправи на съд пред народа. ⁵Докато Петър беше в затвора, цялата църква горещо се молеше на Бога за него.

Освобождаването на Петър от затвора

⁶През нощта преди Ирод[†] да го изведе на съд, Петър спеше, окован с две вериги и пазен от двама войника. Вратите на затвора също се охраняваха. ⁷Внезапно там се появи Господен ангел и светлина озари килията. Ангелът побутна леко Петър по рамото, събуди го и му каза: „Ставай бързо!“ И веригите паднаха от ръцете му. ⁸Тогава ангелът му каза: „Облечи се и си обуи сандалите!“ Петър изпълни това. Ангелът продължи: „Загърни се с наметката си и върви след мен!“ ⁹Петър го последва навън, без да знае дали случката с ангела е действителност, мислейки си, че това е видение. ¹⁰След като преминаха край първата и втората стража, те стигнаха до желязната порта, водеща към града, която сама се отвори пред тях и те излязоха навън. След като извървяха разстояние от около една улица, ангелът внезапно изчезна.

¹¹Чак тогава Петър дойде на себе си и каза: „Сега зная, че Господ наистина изпрати своя ангел и ме избави от ръцете на Ирод[†] и от всичко, което юдеите очакваха да ме сполети.“

¹²Когато осъзна случилото се, Петър отиде до къщата на Мария—майката на Йоан, наречен още Марк, където се бяха събрали много хора и се молеха. ¹³Петър почука на портата и една слугиня на име Рода излезе да отвори. ¹⁴Щом позна гласа на Петър, тя от радост забрави да му отвори вратата и вместо това изтича вътре да съобщи, че Петър е пред вратата. ¹⁵Хората в дома ѝ казаха: „Ти не си с ума си“, но тя продължи да твърди, че той е там. „Това е неговият ангел“—отговориха ѝ те.

¹⁶А Петър продължаваше да хлопа. Когато му отвориха и го видяха, те бяха смаяни. ¹⁷Петър им направи знак с ръка да замълчат и след като обясни как Господ го е извел от затвора, им каза: „Разкажете това на Яков и братята.“ После излезе и отиде на друго място.

¹⁸На сутринта сред стражите настъпи голям смут. Те се чудеха какво ли се е случило с Петър. ¹⁹Ирод† нареди да претърсят навсякъде и като не го намери, извика на разпит стражите, а после заповяда да ги убият. След това замина от Юдея за Кесария, където и остана известно време.

Смъртта на Ирод Агрипа

²⁰Ирод беше силно разгневен на жителите на Тир и Сидон. Те всички дойдоха вкупом, за да се срещнат с него. След като бяха получили подкрепа от царския управител Власт, те молеха за мир, защото страната им получаваше храна от областите, подвластни на Ирод.

²¹Ирод определи един ден, в който да се срещне с тях, облече си царската мантия, седна на престола и започна да им говори. ²²Хората завикаха: „Това е глас на бог, а не на човек!“ ²³Но Ирод не отдаде славата на Бога и Господен ангел внезапно го порази. Ирод умря, изяден от червеи.

²⁴А Божието слово се разпространяваше и броят на вярващите растеше.

²⁵След като изпълниха делото си в Ерусалим, Варнава и Савел се върнаха в Антиохия, като взеха със себе си и Йоан, наречен Марк.

Служението на Варнава и Савел

13 В църквата† в Антиохия имаше няколко пророка и учителя—Варнава, Симеон (наречен Нигер), Луций от Кириная, Манаил, израснал заедно с управителя Ирод,† и Савел. ²Един път, докато служеха на Господа и постеха, Святият Дух им каза: „Отделете ми Варнава и Савел, за да изпълнят делото, за което съм ги призовал.“

³След като църквата бе постила и се бе молила, те положиха ръцете си† върху Варнава и Савел и ги изпратиха.

Варнава и Савел в Кипър

⁴И така, пратени от Святия Дух, Варнава и Савел отидоха в Селевкия, а оттам отплаваха за Кипър. ⁵Пристигнаха в Саламин и започнаха да проповядват Божието слово в синагогите† на юдеите, а Йоан им помагаше.

⁶Те прекосиха целия остров и накрая стигнаха до Пафос, където намериха един юдейски магьосник и лъжепророк на име

Вариисус. ⁷Той бе приближен на управителя Сергей Павел, който беше умен човек. Управителят повика Варнава и Савел и поиска да чуе Божието слово. ⁸Но магьосникът Елима (защото така се превежда на гръцки името му) се опитваше да им попречи, правейки всичко възможно, за да отклони управителя от вярата. ⁹Тогава Савел, наречен още Павел, се изпълни със Святия Дух и като се вгледа в Елима, ¹⁰каза: „Ти, който си изпълнен с всякакви лъжи и коварства! Ти, сине на дявола и враг на всичко праведно! Няма ли да престанеш да изкривяваш правите пътища на Господа? ¹¹Ето, ръката на Господа е върху теб—ще ослепееш и известно време няма да виждаш слънцето.“

В същия миг всичко за Елима потъна в мрак и той започна да се лута наоколо, опитвайки се да намери някой, който да го води за ръка. ¹²Като видя това, управителят повярва, слисан от учението за Господа.

Павел и Варнава отиват в Антиохия

¹³Павел и тези, които бяха с него, отплаваха от Пафос и пристигнаха в Пергия—град в Памфилия. Там Йоан се раздели с тях и се върна в Ерусалим. ¹⁴От Пергия те продължиха до град Антиохия в Писидия. В събота Павел и Варнава влязоха в синагогата[†] и седнаха там. ¹⁵След като четеха от закона на Моисей и от писанията на пророците, водачите на синагогата им изпратиха съобщение: „Братя, ако имате какво да кажете като насърчение за хората, говорете.“

¹⁶Павел стана, вдигна ръка за внимание и каза: „Вие, израелтяни, и вие, които се покланяте на истинския Бог, слушайте! ¹⁷Богът на този израелски народ избра предците ни. Той направи народа ни велик по времето, когато живееха в Египет като чужденци. Всемогъщата му ръка ги изведе оттам. ¹⁸Цели четиридесет години, докато бяха в пустинята, Бог беше търпелив към тях. ¹⁹Той унищожи седем народа в земята на Ханаан и даде земята им на своя народ. ²⁰Всичко това стана в продължение на четиристотин и петдесет години.

После Бог им даде съдии до времето на пророк Самуил.¹ ²¹След това поискаха цар и Бог им даде Саул—син на Кис, от рода на Вениамин, който царува около четиридесет години. ²²След като отстрани Саул, Бог издигна Давид[†] за техен цар и каза за него: «Давид, синът на Есей, е човек, който е като мен в мисленето си. Той ще изпълни всичко, което поискам от него.» ²³А от потомците на Давид Бог даде на Израел спасител, Исус, както беше обещал. ²⁴Преди неговото идване Йоан проповядваше

¹Самуил Последният съдия и първият пророк на Израел.

на всички израелтяни да се кръстят[†] в знак, че искат да се покаят.[†] ²⁵Когато приближаваше края на делото му, Йоан каза: «За кого ме мислите? Аз не съм Месията,[†] но след мен идва Този, на когото не съм достоен дори сандалите на краката да развържа.»

²⁶На нас, братя, синове на Авраамовия род, и на всички вас, които се покланяте на истинския Бог, е пратено посланието за това спасение. ²⁷Жителите на Ерусалим и управниците им не познаха в Исус Спасителя: осъдиха го и така изпълниха думите на пророците, които четем всяка събота. ²⁸И макар че нямаха никакво основание да го осъдят на смърт, всички те молеха Пилат[†] той да бъде убит. ²⁹И когато извършиха всичко писано за него, те го свалиха от кръста и го погребяха. ³⁰Но Бог го възкреси от мъртвите ³¹и в продължение на много дни Исус се явяваше на онези, които дойдоха заедно с него от Галилея в Ерусалим. Сега те са негови свидетели пред хората. ³²Ние ви носим Благата вест, че обещанието, което Бог даде на прадедите ни, ³³той изпълни за нас, потомците им, като възкреси Исус, както е написано във втория Псалм:

«Ти си моят Син. Днес аз станах твой Баща.» *Псалм 2:7*

³⁴За това, че възкреси Исус от мъртвите, за да не бъде никога вече подчинен на изтление, Бог каза:

«Ще ви дам святите и сигурни благословения,
които обещах на Давид.[†]» *Исаия 55:3*

³⁵Така и на друго място той казва:

«Няма да позволиш Святият ти да изтлее в гроба.»
Псалм 16:10

³⁶Приживе Давид[†] служеше на Божията воля, а когато умря, беше погребан при дедите си и изгни в гроба. ³⁷Но Онзи, когото Бог възкреси, не изгни в гроба. ³⁸⁻³⁹Ето защо, братя, разберете това, което ви възвестяваме, че чрез Исус ще получите прошка за греховете си. Ако вярвате в него, можете да бъдете свободни от всичко, от което законът на Моисей не можа да ви освободи. ⁴⁰Затова внимавайте, за да не ви се случи казаното от пророците:

⁴¹ «Чуйте, присмехулници!
Почудете се, а после умрете,
защото по ваше време ще извърша нещо,
в което няма да повярвате,
дори и ако някой ви го обясни.»“ *Авакум 1:5*

⁴²Когато Павел и Варнава излизаха от синагогата,[†] хората ги помолиха да дойдат отново другата събота и да им разкажат

повече за тези неща. ⁴³След събранието много юдеи и прозелити,[†] които се покланяха на истинския Бог, тръгнаха след Павел и Варнава, които разговаряха с тях и ги призоваха да останат верни на Божията благодат.

⁴⁴На следващата събота почти целият град се събра да чуе посланието на Господа. ⁴⁵Като видяха огромното множество, юдеите се изпълниха със завист и започнаха да обиждат Павел и да възразяват на казаното от него. ⁴⁶Но Павел и Варнава смело заговориха: „Вие, юдеи, първи трябваше да чуете Божието слово. Но тъй като го отхвърляте и не се считате достойни за вечен живот, то ние се обръщаме сега към езичниците.[†] ⁴⁷Защото ето какво ни заповяда Господ:

«Поставих те да бъдеш светлина за останалите народи,
за да покажеш на хората от цял свят
пътя към спасението.»⁴

Исая 49:6

⁴⁸Като чува това, езичниците[†] се зарадваха и прославиха посланието на Господа. И всички, които бяха определени да получат вечен живот, повярваха.

⁴⁹Така Божието слово се разпространи из цялата околност. ⁵⁰Но юдеите подтикнаха към недоволство някои уважавани религиозни жени и градските първенци. Те започнаха да преследват Павел и Варнава и ги прогониха от областта. ⁵¹Павел и Варнава изтърсиха праха от краката си¹ против тях и отидоха в Икония. ⁵²А последователите на Исус в Антиохия бяха изпълнени с радост и със Святия Дух.

Павел и Варнава в Икония

14 В Икония, както навсякъде другаде, Павел и Варнава отидоха в синагогата[†] на юдеите и говориха така убедително, че много юдеи и езичници[†] повярваха. ²А онези юдеи, които не повярваха, насъскаха езичниците и насадиха в тях злоба срещу братята. ³Но Павел и Варнава останаха там дълго време и смело говореха за Господа, който потвърждаваше посланието за своята благодат, като им даваше силата да извършват знамения и чудеса. ⁴Жителите на града бяха разделени: едни подкрепяха юдеите, други — апостолите.

⁵Някои езичници[†] и юдеи, заедно с водачите си, се опитваха да посегнат на Павел и Варнава и да ги убият с камъни. ⁶Когато апостолите узнаха за това, те побягнаха към околностите на гра-

¹изтърсиха праха от краката си Израз на презрение. Предупреждение за прекратяване на всякакви връзки с тях.

довете Листра и Дервия в Ликаония, ⁷където продължиха да проповядват Благата вест.

Павел в Листра и Дервия

⁸В Листра живееше един парализиран човек. Куц по рождение, той никога не беше ходил. ⁹Този човек седеше и слушаше думите на Павел. Павел го погледна и като видя вярата му, че Бог може да го излекува, ¹⁰каза високо: „Изправи се на краката си!“ Човекът скочи и проходи. ¹¹Като видяха това, което Павел извърши, хората започнаха да говорят високо на своя ликаонски език: „Боговете са слезли при нас в образа на хора!“ ¹²Нарекоха Варнава „Зевс“, а Павел—„Хермес“, тъй като от тях двамата, той говореше през по-голямата част от времето. ¹³Жрецът на Зевс, чийто храм беше близо до града, дойде до градската порта с венци и волове, с намерение заедно с народа да ги принесе в жертва на апостолите.

¹⁴Когато Варнава и Павел разбраха за това, разкъсаха дрехите си и се втурнаха сред множеството, викайки: ¹⁵„Хора, защо вършите това? Ние не сме богове, а човешки същества като вас! Дойдохме да ви съобщим Благата вест, за да се откажете от тези безсмислени неща и се обърнете към живия Бог, който е сътворил небето, земята, морето и всичко в тях. ¹⁶В миналото той остави всеки народ да върви по своя път, ¹⁷макар че непрестанно свидетелстваше за себе си с различни благодеяния: изпращаше ви дъждове от небето и сезони на плодородие. Той ви дава храна и изпълва сърцата ви с радост.“ ¹⁸Но и с тези думи Павел и Варнава едва успяха да убедят тълпите да не им принасят жертви.

¹⁹По това време от Антиохия и Икония дойдоха няколко юдеи, които настроиха народа срещу Павел. Хората го пребиха с камъни, повлякоха го и го захвърлиха извън града, като мислеха, че е мъртъв. ²⁰Но когато последователите се събраха около него, той стана и се върна отново в града. На другия ден замина заедно с Варнава за Дервия.

Варнава и Павел се връщат в Антиохия

²¹В Дервия Павел и Варнава проповядваха Благата вест и направиха от много хора последователи на Исус. След това се върнаха в Листра, Икония и Антиохия, ²²където укрепваха душите на последователите, като ги насърчаваха да постоянстват във вярата и им казваха: „Много страдания трябва да понесем по пътя си към Божието царство.“ ²³След като поставиха презвитери† за всяка църква,† Павел и Варнава с пост и молитви ги повериха на Господа, в когото презвитерите бяха повярвали.

²⁴Преминавайки през Писидия, те пристигнаха в Памфилия. ²⁵В Пергия проповядваха посланието, а оттам отидоха в Аталия, ²⁶откъдето отплаваха обратно за Антиохия—мястото, където вярващите ги бяха поверили на Божията благодат да извършат делото, което сега бяха изпълнили.

²⁷Пристигайки в Антиохия, Павел и Варнава събраха църквата[†] и съобщиха всичко, което Бог бе извършил чрез тях, и как бе отворил за езичниците[†] вратата към вярата. ²⁸Там те останаха с последователите дълго време.

Събранието в Ерусалим

15 Но в Антиохия пристигнаха хора от Юдея, които започнаха да учат братята измежду езичниците[†]: „Не можете да се спасите, ако не сте обрязани според закона на Моисей.“ ²Павел и Варнава им възразиха и помежду им се завърза ожесточен спор. Затова братята решиха да пратят в Ерусалим Павел, Варнава и още няколко души измежду тях, за да се посъветват там по този въпрос с апостолите и презвитерите.[†]

³Изпратени от църквата,[†] те тръгнаха на път, минавайки през провинциите Финикия и Самария, където разказваха подробно как езичниците[†] са се обърнали към Бога. Тези новини носеха голяма радост на всички вярващи. ⁴При пристигането си в Ерусалим те бяха посрещнати от апостолите, презвитерите[†] и цялата църква и им съобщиха всичко, което Бог беше извършил чрез тях. ⁵Но някои от повярвалите бяха фарисеи.[†] Те се изправиха и казаха: „Вярващите езичници трябва да бъдат обрязани и да им се заповяда да спазват закона на Моисей.“

⁶Тогава апостолите и презвитерите[†] се събраха да обсъдят този въпрос. ⁷След продължително разискване Петър стана и им каза: „Братя, знаете, че още от първите дни измежду всички вас Бог избра мен, за да чуят езичниците[†] от моята уста Благата вест и да повярват. ⁸Бог, който познава всяко сърце, показва, че приема тези хора, като им даде Святия Дух също както на нас. ⁹Той не направи разлика между нас и тях и очисти сърцата им чрез вярата. ¹⁰Защо сега изпитвате Бога, като поставяте на врата на последователите хомот, който нито предците ни, нито ние имаме сили да носим? ¹¹Но ние вярваме, че чрез благодатта на Господ Исус и ние, и те ще бъдат спасени.“

¹²Тогава всички утихнаха и заслушаха разказа на Павел и Варнава за знаменията и чудесата, които Бог бе извършил чрез тях сред езичниците.[†] ¹³Когато свършиха, Яков заговори: „Чуйте ме, братя! ¹⁴Симон описа как най-напред Бог показва милостта си, като прие езичниците и ги направи свой народ. ¹⁵Думите на пророците потвърждават това, тъй като е писано:

- ¹⁶ «След това ще се завърна
и ще възстановя Давидовия† срутен дом;
ще го издигна от развалините и ще го възстановя,
¹⁷ така че останалата част от човечеството—всички езичници,
които също ми принадлежат, да търсят Господа.
Така казва Господ, който прави всички тези неща,
¹⁸ известни от векове.» *Амос 9:11–12*

¹⁹Затова мисля, че не трябва да обременяваме езичниците,† които се обръщат към Бога. ²⁰Вместо това трябва да им напишем писмо, в което да им кажем да се въздържат от осквернена от жертвоприношения на идоли храна, от сексуални грехове, от месо от удушено животно и от кръв. ²¹Защото от памтивека във всеки град винаги е имало хора, които проповядват закона на Моисей, а думите му се четат в синагогите† всяка събота.“

Писмо до вярващите езичници

²²Тогава апостолите и презвитерите† заедно с цялата църква† решиха да изберат няколко души сред тях, за да ги изпратят в Антиохия с Павел и Варнава. Избраха Юда, наречен Варсава, и Сила—мъже, ползващи се с уважение сред братята. ²³По тях изпратиха следното писмо:

„Апостолите и презвитерите, ваши братя, поздравяват братята измежду езичниците† в Антиохия, Сирия и Киликия.

²⁴Тъй като чухме, че някои от нас без наше знание са ви посетили, смутили са ви с думите си и са объркали умовете ви, ²⁵всички ние единодушно решихме да изберем няколко души и да ги пратим при вас заедно с обичните ни Варнава и Павел, ²⁶които посветиха живота си в служба на нашия Господ Исус Христос. ²⁷С тях изпращаме още Юда и Сила, които лично ще потвърдят това, което ви пишем. ²⁸Святият Дух, както и ние, счита за правилно да не ви обременяваме с друго, освен със следните необходими неща:

²⁹Въздържайте се от месо, принесено в жертва на идоли, от кръв, от месо на удушени животни и от сексуални грехове.

Добре ще сторите, ако се пазите от тези неща.
Сбогом.“

³⁰И така, изпратиха ги и Варнава, Павел, Юда и Сила пристигнаха в Антиохия, където събраха вярващите и предадоха писмото. ³¹Щом го прочетоха, вярващите от Антиохия се зарадваха и бяха насърчени от написаното. ³²Юда и Сила, които бяха и про-

роци, дълго говориха на братята, като ги насърчаваха и им даваха сила. ³³След като прекараха известно време там, Юда и Сила, с благословието за мир от братята, се върнаха при онези, които ги бяха изпратили. ^[34]¹

³⁵Павел и Варнава останаха в Антиохия, където заедно с много други поучаваха и възвестяваха словото на Господа.

Павел и Варнава се разделят

³⁶След няколко дни Павел каза на Варнава: „Нека пак да посетим всички градове, където проповядвахме словото на Господа, за да видим какво правят братята там.“ ³⁷Варнава искаше да вземат със себе си Йоан, наречен Марк, ³⁸но Павел настояваше да не вземат със себе си този, който ги бе изоставил в Памфилия и не продължи с тях делото, за което бяха изпратени. ³⁹Между Павел и Варнава избухна остър спор и накрая те се разделиха. Варнава взе Марк и отплава за Кипър. ⁴⁰Павел избра Сила и след като братята го предадоха на благодатта на Господа, се отправи на път. ⁴¹Той обикаляше Сирия и Киликия и укрепваше църквите.[†]

Тимотей тръгва с Павел и Сила

16 Павел пристигна в Дервия, а след това отиде в Листра. Там имаше един ученик на име Тимотей, чиято майка беше вярваща еврейка, а баща му—грък. ²Тимотей се ползваше с добро име сред братята, които живееха в Листра и Икония. ³Павел поиска да го вземе за спътник, затова го обряза от уважение към юдеите, живеещи по онези места, които знаеха, че баща му е грък. ⁴И от град на град те предаваха на вярващите решенията, взети от апостолите и презвитерите[†] в Ерусалим, и ги учеха да ги спазват. ⁵Така църквите[†] укрепваха във вярата и броят им растеше от ден на ден.

Павел е призван в Македония

⁶Те преминаха през областта Фригия и Галатия, защото Святият Дух им попречи да проповядват словото в Азия.[†] ⁷Като стигнаха границите на Мизия, те се опитаха да влязат във Витиния, но Духът на Исус не им позволи. ⁸Затова подминаха Мизия и отидоха в Троада. ⁹През нощта на Павел му се яви видение—един човек от Македония стоеше пред него и го молеше: „Ела в Македония и ни помогни!“ ¹⁰След това видение веднага се пригответе да тръгнем към Македония, защото разбрахме, че Бог ни беше призвал да проповядваме там Благата вест.

[†]Стих 34 Някои гръцки източници добавят стих 34: „Но Сила реши да остане там.“

Лидия приема вярата

¹¹Отплавахме от Троада направо за Самотраки, а на другия ден продължихме за Неапол. ¹²Оттам отидохме във Филипи, римска колония и главен град на тази част от Македония, където прекарахме няколко дни.

¹³В събота излязохме край реката извън града, където мислехме, че ще намерим място, определено за молитва. Там се бяха събрали няколко жени и като седнахме при тях, започнахме да им говорим. ¹⁴Сред тези, които ни слушаха, имаше една жена от Тиатир на име Лидия, която търгуваше с пурпурни платове. Тя почиташе истинския Бог и Господ отвори сърцето ѝ да слуша внимателно това, което Павел казва. ¹⁵Заедно с всички от своя дом тя се кръсти[†] и след това започна да ни моли с думите: „Ако според вас истински вярвам в Господа, елате на гости в дома ми!“ И тя настояваше, докато се съгласихме да отидем.

Павел и Сила в затвора

¹⁶Веднъж, когато отивахме към мястото за молитва, срещнахме една робиня, в която се беше вселил дух, предсказващ бъдещето. Господарите ѝ печелеха много от нейните гадателски способности. ¹⁷Тя тръгна след Павел и нас, като викаше: „Тези мъже служат на Всевишния Бог! Те ви известяват как можете да се спасите!“ ¹⁸Това продължаваше много дни, докато Павел се ядоса, обърна се и каза на духа: „В името на Исус Христос ти заповядвам да излезеш от нея!“ И духът мигновено излезе.

¹⁹Като видяха това и разбраха, че надеждата им за печалба изчезна, господарите на тази робиня сграбчиха Павел и Сила и ги повлякоха към градския площад, където се събираха управниците. ²⁰Отведоха ги пред градските съдии и казаха: „Тези хора са юдеи и бунтуват града ни, ²¹като проповядват обичаи, противни на законите ни. Ние не можем нито да ги приемем, нито да ги изпълняваме, защото сме римляни.“ ²²Цялото множество там ги подкрепи в обвиненията им срещу Павел и Сила. Съдиите разкъсаха дрехите им и наредиха да ги набият с тояги. ²³След като здраво ги наложиха, те ги хвърлиха в затвора и заповядаха на тъмничаря зорко да ги охранява. ²⁴При такава заповед тъмничарят ги хвърли в най-вътрешната килия и окова краката им между тежки дървени трупи.

²⁵Около полунощ Павел и Сила се молеха и с химни прославяха Бога, а затворниците ги слушаха. ²⁶Изведнъж земята се разтресе така силно, че основите на затвора се разклатиха. Всички врати веднага се отвориха, а веригите на всички затворници паднаха. ²⁷Тъмничарят се събуди и като видя, че вратите на затвора са отворени, изтегли меч си и поиска да се самоубие, смятайки,

че затворниците са избягали. ²⁸Тогава Павел извика високо: „Не се наранявай! Всички сме тук!“

²⁹Тъмничарят повика да му донесат светлина, втурна се вътре и треперещ от страх, падна пред Павел и Сила. ³⁰След това ги изведе и каза: „Господа, какво трябва да направя, за да бъда спасен?“

³¹Те му отговориха: „Повярвай в Господ Исус и ще бъдеш спасен заедно с всички в твоя дом.“ ³²После на него и на всички в дома му възвестиха посланието на Господа. ³³И въпреки че беше късно през нощта, тъмничарят ги взе, изми раните им и веднага се кръсти[†] заедно с всички, които живееха в дома му. ³⁴След това ги заведе в дома си и ги нахрани, а той и цялото му семейство се радваха, че бяха повярвали в Бога.

³⁵На сутринта съдиите изпратиха войници със заповед: „Освободи онези хора!“

³⁶Тъмничарят предаде тези думи на Павел, като му каза: „Съдиите са изпратили заповед да ви освободя. Така че сега напуснете и си вървете в мир.“

³⁷Но Павел каза на войниците: „Без да докажат, че сме виновни, те наредиха да бъдем бити пред всички, въпреки че сме римски граждани,¹ и ни хвърлиха в затвора. Нима сега искат да ни накарат да си отидем тайно? Няма да стане! Те сами трябва да дойдат да ни изведат оттук!“

³⁸Войниците предадоха думите им на съдиите, които се уплашиха, като разбраха, че Павел и Сила са римски граждани. ³⁹Дойдоха и им се извиниха, а след това ги изведоха и ги помолиха да напуснат града. ⁴⁰Като излязоха от затвора, Павел и Сила отидоха в дома на Лидия, където завариха братята и ги насърчиха. След това заминаха.

Павел и Сила в Солун

17 Минавайки през Амфипол и Аполония, Павел и Сила пристигнаха в Солун, където имаше юдейска синагога.[†] ²Както винаги, Павел влезе в синагогата да се срещне с юдеите. Три седмици поред всяка събота той обсъждаше с тях Писанията. ³Обясняваше ги и доказваше от тях, че Месията[†] трябваше да умре и след това да възкръсне от мъртвите и им казваше: „Този Исус, който ви проповядвам, е Месията.“ ⁴Някои от юдеите се убедиха и се присъединиха към Павел и Сила, а също и много гърци, които вярваха в истинския Бог, както и немалко влиятелни жени.

⁵Но юдеите, които не повярваха, им завидяха. Те наеха неколцина лоши хора от града, които събраха тълпа и създадоха смут

[†]Римски граждани Според римския закон римските граждани не могат да бъдат бити, без да са осъдени.

из града. След това отидоха в къщата на Ясон, опитвайки се да открият Павел и Сила, за да ги изведат пред народа. ⁶Но като не ги намериха, завлякоха Ясон и няколко от братята пред градските власти и завикаха: „Хората, които причиниха размирици навред по света, сега са тук ⁷и Ясон ги прие в дома си. Всички те нарушават законите на императора и твърдят, че има някакъв друг цар на име Исус.“

⁸Събралата се тълпа и градските управници останаха разтревожени от тези думи. ⁹Те накараха Ясон и другите да платят глоба, след което ги пуснаха.

Павел и Сила отиват в Берия

¹⁰Още същата нощ братята отпратиха Павел и Сила в Берия. С пристигането си те отидоха в юдейската синагога.[†] ¹¹Хората там бяха по-сърдечни от онези в Солун и с огромна готовност приеха словото. Всеки ден те изучаваха Писанията, за да се уверят, че проповядваното от Павел е истина. ¹²Много юдеи повярваха, а също и немалко високопоставени гъркини, както и гърци. ¹³Но когато юдеите в Солун научиха, че Павел проповядва Божието слово и в Берия, те също отидоха там и започнаха да всяват смут и да подстрекават народа. ¹⁴Тогавя братята веднага отпратиха Павел към морето, а Сила и Тимотей останаха в града. ¹⁵Тези, които придружаваха Павел, го заведоха в Атина. После пое обратно, за да предадат на Сила и Тимотей поръката му час по-скоро да дойдат при него.

Павел в Атина

¹⁶Докато чакаше Сила и Тимотей в Атина, Павел бе разстроен при вида на този изпълнен с идоли град. ¹⁷Той беседваше в синагогата[†] с юдеите и богобоязливите гърци, а на пазара всеки ден разговаряше с онези, които случайно минаваха оттам. ¹⁸Някои философи епикурейци[†] и стоици[†] започнаха да спорят с него.

Едни питаха: „Какво иска да каже този дърдорко?“ Други казаха: „Май че говори за чужди богове“, защото проповядваше за Исус и възкресението. ¹⁹Тогавя го заведоха в Ареопага[†] и казаха: „Искаме да знаем какво е това ново учение, което проповядваш, ²⁰защото онова, което донасяш до ушите ни, ни се струва странно. Какво означава?“ ²¹(Всички атиняни и чужденците, живеещи в града, най-много от всичко обичаха да прекарват времето си, като говорят или слушат за някаква най-нова идея.)

²²Тогавя Павел се изправи пред Ареопага[†] и каза: „Атиняни, виждам, че сте много религиозни, ²³защото като вървах из града и разглеждах светините ви, видях и един жертвеник, на който пишеше: «На неизвестен Бог». Ето, този Бог ви изявявам, кого-

то вие почитате, без да познавате. ²⁴Бог, който сътвори света и всичко в него, е Господ на небето и земята и затова не живее в храмове, изградени от човешка ръка. ²⁵Той е Онзи, който дарява на всички живот, дихание и всичко останало и не се нуждае от помощта на хората. ²⁶От един човек той създаде всички народи, за да населят цялата земя, като определи времето и мястото, където да живеят. ²⁷Бог искаше хората да го търсят. Може би ще протегнат ръка и ще го намерят, макар че той е близо до всеки един от нас.

²⁸ «Защото в него живеем, движим се и съществуваме.»

Както са казали и някои от вашите поети:

«Защото ние сме негови деца.»

²⁹Щом сме Божии деца, не трябва да мислим, че божеството е образ от злато, сребро или камък, изваян от човешкото умение и въображение. ³⁰Бог погледна снизходително към времето на незнанието, но сега заповядва на всички хора навсякъде да се покаят.[†] ³¹Защото той е определил ден, когато справедливо ще съди целия свят чрез мъжа, избран от него. И като доказателство възкреси този мъж от мъртвите.“

³²Като чуха за възкресение от мъртвите, някои се присмяха, а други казаха: „Друг път ще ни разкажеш за това.“ ³³Павел ги остави и излезе. ³⁴Някои повярваха и се присъединиха към него. Сред тях бяха Дионисий—член на Ареопага,[†] една жена на име Дамара, а също и някои други.

Павел в Коринт

18 След това Павел напусна Атина и отиде в Коринт. ²Там среща Акила, юдеин родом от Понт, дошъл наскоро от Италия с жена си Прискила (тъй като император Клавдий¹ беше заповядал всички юдеи да напуснат Рим). Павел отиде да ги види ³и тъй като имаше същия занаят като техния—правене на шатри, той остана при тях и работеше с тях. ⁴Всяка събота в синагогата[†] Павел говореше с юдеите и гърците и се опитваше да ги убеди да повярват.

⁵Когато Сила и Тимотей пристигнаха от Македония, Павел се отдаде изцяло на проповядването и ясно показваше на юдеите, че Исус е Месията.[†] ⁶Когато му се противопоставяха и го хулеха, той изгърсваше праха от дрехите си² и им казваше: „Ваша ще е вината, ако не бъдете спасени! Аз не съм отговорен. Отсега нататък ще ходя при езичниците.“[†] ⁷Павел излезе и отиде в дома на един човек

¹Клавдий Римският император през 41–54 г. сл. Хр. ²изгърсваше праха от дрехите си Израз на презрение. Предупреждение за прекратяване на всякакви връзки с тях.

на име Тиций Юст, който се покланяше на истинския Бог и чиято къща беше непосредствено до синагогата.[†] ⁸Главата на синагогата Крисп и цялото му семейство повярваха в Господа. Повярваха и се кръстиха[†] и много коринтяни, които чуха посланието.

⁹Една нощ Господ се яви в съня на Павел и му каза: „Не се страхувай и не мълчи, а говори, ¹⁰защото аз съм с теб. Никой няма да те нападне и да ти стори зло, защото имам много хора в този град.“ ¹¹Павел остана там година и половина и ги учеше на Божието слово.

Павел е изправен пред Галион

¹²По времето, когато Галион беше губернатор на Ахая,[†] юдеите се обединиха, нападнаха Павел и го отведоха в съда. ¹³Там те казаха: „Този човек убеждава хората да се покланят на Бога по начин, който е против закона.“

¹⁴Тъкмо когато Павел се готвеше да заговори, Галион каза на юдеите: „Ако ставаше въпрос за престъпление или коварно злодеяние, би следвало да ви изслушам, юдеи. ¹⁵Но тъй като се отнася до въпроси за думи и имена във връзка с вашия закон, разрешете сами препирнята си. Отказвам да съм съдия на такива спорове.“ ¹⁶И ги накара да напуснат съда.

¹⁷Тогава всички сграбчиха Состен, главата на синагогата,[†] и започнаха да го бият пред съда. Но Галион не се трогна от това ни най-малко.

Павел се връща в Антиохия

¹⁸Павел остана с братята още дълго време. После ги напусна и отплава за Сирия. Заедно с него бяха Прискила и Акила. В Кенхрея той острига косата си, тъй като беше дал обет пред Бога. ¹⁹Когато пристигнаха в Ефес, Павел ги остави там и влезе в синагогата,[†] където започна спор с юдеите. ²⁰Те го помолиха да остане още малко там, но Павел не се съгласи. ²¹На тръгване той им каза: „Ако Бог пожелае, ще се върна при вас.“ След това отплава от Ефес.

²²Павел пристигна в Кесария, откъдето отиде в Ерусалим да поздрави църквата.[†] След това се отправи към Антиохия. ²³Той остана там известно време, а после замина да обиколи Галатия и Фригия. Пътувайки от град на град, Павел вдъхваше сила на всички последователи.

Аполос проповядва в Ефес и Ахая (Коринт)

²⁴В Ефес дойде един юдеин на име Аполос. Родом от Александрия, той беше начетен човек и добре познаваше Писанията. ²⁵Аполос беше обучен в пътя на Господа, говореше

разпалено¹ и поучаваше правилно за Исус, макар че познаваше само Йоановото кръщение. ²⁶Той започна смело да говори в синагогата.[†] Когато го чуха, Прискила и Акила го поканиха в дома си и му обясниха по-точно пътя на Бога. ²⁷Когато Аполос пожела да отиде в Ахая,[†] братята го насърчиха и писаха на последователите там да го посрещнат добре. Когато пристигна в областта, Аполос помогна много на онези, които бяха повярвали чрез Божията благодат. ²⁸Той мощно оборваше юдеите пред очите на всички, доказвайки чрез Писанията, че Исус е Месията.[†]

Павел в Ефес

19 Докато Аполос беше в Коринт, Павел пристигна в Ефес, като по пътя посети някои места. В Ефес той намери няколко последователи на Исус ²и ги попита: „Получихте ли Святия Дух, когато повярвахте?“

„Не сме и чували за Свят Дух“—отговориха му те.

³Павел ги попита: „Тогава какво кръщение приехте?“

„Йоановото“—отговориха те.

⁴Павел каза: „Йоан проповядваше кръщение, което води до покаяние,[†] и казваше на хората да вярват в Онзи, който идва след него. Този човек е Исус.“

⁵Като чуха това, те се кръстиха[†] в името на Господ Исус. ⁶Тогава Павел положи ръцете си[†] върху тях и Святият Дух дойде върху тях. Те започнаха да говорят на различни езици и да пророкуват. ⁷Бяха общо около дванадесет мъже.

⁸Павел отиде в синагогата[†] и смело заговори. Той спореше с юдеите и ги убеждаваше относно Божието царство в продължение на три месеца. ⁹Но някои от тях упорстваха и отказваха да повярват, като хулеха пред народа Пътя.[†] Тогава Павел ги остави и отведе последователите на Исус от синагогата. Той отиде в училището на Тиран, където говореше всеки ден. ¹⁰Това продължи две години, така че всички юдеи и езичници[†] в Азия[†] чуха Господното слово.

Синове на Скева

¹¹Чрез ръцете на Павел Бог извърши изключителни чудеса. ¹²Някои хора отнасяха със себе си носни кърпи и престилки, които Павел беше използвал, слагаха ги върху болните, те оздравяваха и злите духове ги напускаха.

¹³Някои юдеи също обикаляха из околностите и прогонваха зли духове. Те се опитваха да използват името на Господ Исус, за да прогонват вселилите се в хората демони, като казваха: „В името на Исус, когото Павел проповядва, ви заповядвам да изле-

¹разпалено Или: „запален от Духа“.

зете!“¹⁴ Един юдейски първосвещеник на име Скева имаше седем сина, които правеха това.

¹⁵ Но веднъж един зъл дух им каза: „Исус познавам и за Павел зная, но вие кои сте?“

¹⁶ Тогава човекът, който беше обладан от злия дух, скочи върху тях, надви ги и разкъса дрехите им. Те избягаха от онази къща голи и ранени. ¹⁷ Когато това се разчу сред юдеите и гърците, живеещи в Ефес, всички бяха обзети от страх, а името на Господ Исус се почиташе още повече. ¹⁸ Много от повярвалите идваха да се изповядват и открито признаваха греховете си. ¹⁹ Много от онези, които се занимаваха с магии, събираха книгите си и ги изгаряха пред всички. Когато пресметнаха цената им, тя се оказа петдесет хиляди сребърни монети.¹ ²⁰ По този мощен начин словото на Господа все повече се разпространяваше и убедително влияше върху все повече хора.

Павел планира пътуване

²¹ След всички тези събития Павел реши да замине за Ерусалим, минавайки през Македония и Ахая.[†] Той си каза: „След като отида там, трябва да посетя и Рим.“ ²² Павел изпрати в Македония двама от своите помощници—Тимотей и Ераст, а самият той остана още малко в Азия.[†]

Вълнения в Ефес

²³ По това време в Ефес настъпи голям смут заради Пътя.[†] Ето как се случи всичко: ²⁴ В Ефес имаше един майстор на сребърни изделия на име Димитрий, който правеше сребърни фигурки, изобразяващи храма на богинята Артемида. Това носеше немалка печалба на занаятчиите, които ги изработваха. ²⁵ Димитрий събра тези занаятчии и други работници със сродни занаяти и им каза: „Мъже, знаете, че получаваме добри пари от тази работа. ²⁶ Виждате и чувате, че не само в Ефес, но и в почти цяла Азия[†] този човек Павел е убедил и променил много хора, като им казва, че боговете, направени от човешка ръка, не са истински богове. ²⁷ Има опасност не само занаятът ни да се компрометира, но и храмът на великата богиня Артемида да изгуби своето значение и да бъде отнето величието на тази богиня, на която се покланят всички в Азия и в целия свят.“

²⁸ Като чува това, хората се разгневиха и закрещяха: „Велика е Артемида, богинята на Ефес!“ ²⁹ В града настъпи суматоха. Тълпата се втурна към театъра, влачейки след себе си двама от спътниците на Павел—македонците Гай и Аристарх. ³⁰ Павел

¹сребърни монети Вероятно драхми. Една монета се равнява на дневната надница на работниците.

искаше да излезе пред хората, за да им говори, но последователите го възпряха. ³¹Някои от управниците на провинция Азия,[†] които бяха приятели на Павел, му пратиха послание, умолявайки го да не рискува да ходи в театъра. ³²В събранието цареше хаос: едни крещяха едно, други—друго, а и повечето не знаеха защо са се събрали. ³³Юдеите избутаха напред един човек на име Александър, когото различни хора от тълпата съветваха какво да каже. Той махна с ръка за мълчание и искаше да обясни на народа за какво става въпрос. ³⁴Но щом разбраха, че е юдеин, всички закрещяха в хор и около два часа викаха: „Велика е Артемида, богинята на Ефес!“

³⁵Градският чиновник усмири тълпата и каза: „Жители на Ефес! Нима има някой в света, който да не знае, че град Ефес е пазител на храма на великата Артемида и на свещения камък,¹ паднал от небето? ³⁶Щом това е неоспоримо, бъдете спокойни и не вършете необмислени неща. ³⁷Довели сте тук тези хора, които нито са ограбили храм, нито са похулили нашата богиня. ³⁸Ако Димитрий и занаятчиите с него имат оплаквания срещу някого, то съдилищата са отворени, а там има и проконсули—нека кажат обвиненията си пред съда. ³⁹Ако имате други въпроси за разглеждане, направете това пред редовното събрание. ⁴⁰А сега има опасност да бъдем обвинени в бунт заради днешния случай, защото не можем да предложим нито една причина, с която да оправдаем тази безредица.“ ⁴¹След като каза това, той разпусна събранието.

Павел в Македония и Гърция

20Когато безредиците преминаха, Павел повика последователите, насърчи ги, сбогува се с тях и замина за Македония. ²Пътувайки из провинцията, Павел непрекъснато насърчаваше вярващите и така стигна до Гърция. ³Там остана три месеца, а когато се готвеше да отплава за Сирия, узна, че юдеите подготвят заговор срещу него и реши да се върне през Македония. ⁴Придружаваха го Сосипатър, синът на Пир от Берия, Аристарх и Секунд от Солун, Гай от Дервия, Тимотей и азиатците Тихик и Трофим. ⁵Те бяха пристигнали първи и ни чакаха в Троада. ⁶А ние отплавахме от Филипи след дните на безквасните хлябове[†] и пет дни по-късно ги настигнахме в Троада, където останахме седем дни.

¹свещения камък Вероятно метеорит или камък, на който хората са се покланяли, тъй като са го оприличавали на богинята.

Последното посещение на Павел в Троада

⁷В първия ден на седмицата, докато бяхме събрани, за да разчупим хляб,¹ Павел, който се канеше да заминава на другия ден, заговори на всички и продължи да говори до полунощ. ⁸Бяхме се събрали в една стая на горния етаж, осветена от много лампи. ⁹На прозореца седеше младеж на име Евтих, който полека-лека се унасяше в сън, докато Павел продължаваше да говори, и когато сънят го надви, той се наклони и падна на земята от третия етаж. Когато отидоха да го вдигнат, беше мъртъв. ¹⁰Павел слезе, хвърли се върху него и като го прегърна, каза: „Не се безпокойте, животът още не го е напуснал.“ ¹¹След това се качи пак, разчупи хляба и яде. Той им говори още дълго време, чак до зори, и след това замина. ¹²Хората отведоха Евтих в дома му жив и радостта им бе неизмерима.

Пътуването от Троада до Милет

¹³Продължихме към кораба и отплавахме за Асос, където Павел щеше да се присъедини към нас. Той ни нареди така, защото беше решил да стигне дотам пеша. ¹⁴Когато се срещнахме с него в Асос, той се качи при нас на кораба и продължихме за Митилин. ¹⁵На другия ден отплавахме и спряхме на място, близо до остров Хиос. На следващия ден се отбихме на остров Самос, а след още един ден пристигнахме в град Милет. ¹⁶Павел беше решил да не спира в Ефес, за да не се налага да прекара много време в Азия,[†] тъй като бързаше да пристигне в Ерусалим по възможност за Петдесетница.[†]

Павел се сбогува с презвитерите в Ефес

¹⁷От Милет Павел изпрати послание до презвитерите[†] на църквата[†] в Ефес, като ги покани да дойдат при него. ¹⁸Когато дойдоха, той им каза: „Знаете как живях през цялото време, докато бях с вас—от първия ден, когато пристигнах в Азия.[†] ¹⁹Сполетяха ме многобройни изпитания заради заговорите на юдеите, но аз винаги служех на Господа, понякога през сълзи. Никога не съм мислил за себе си. ²⁰Знаете, че не се колебаех и ви казвах всичко, което ви е от полза. Поучавах ви както публично, така и от дом на дом. ²¹Настоявах пред всички хора—и пред юдеи, и пред гърци—да се покаят,[†] да се обърнат към Бога и да повярват в нашия Господ Исус. ²²А сега трябва да се подчиня на Святия Дух и да ида в Ерусалим, без да зная какво ме очаква там. ²³Зная само, че във всеки град Святият Дух ме предупрежда-

¹разчупване на хляб Може да означава или обикновено ядене, или приемане на Господната вечеря, която Исус завещава на последователите си да извършват, за да го помнят (Лука 22:14–20).

дава, че в Ерусалим ме очакват затвор и страдания. ²⁴Но за мен животът ми няма никаква стойност. Всичко, което искам, е да завърша делото и изпълня мисията, която получих от Господ Исус—да свидетелствам за Благата вест за Божията благодат.

²⁵А сега зная, че нито един от вас, сред които проповядвах Божието царство, няма да ме види вече. ²⁶Ето защо днес ви заявявам, че не съм отговорен, ако някой от вас не бъде спасен, ²⁷защото ви известих без колебание всичко, което Бог иска да знаете. ²⁸Бъдете внимателни по отношение на себе си и на цялото стадо, което Светият Дух ви е поверил. Бъдете пастири на Божията¹ църква,[†] която той купи със собствената си кръв.² ²⁹Зная, че като си замина, сред вас ще дойдат свирепи вълци и няма да пожелаят стадото. ³⁰И измежду вас самите ще се издигнат някои, които ще говорят изопачени учения, за да подмамат последователите на Исус след себе си. ³¹Затова бъдете нащрек! Не забравяйте, че три години със сълзи на очи, ден и нощ, непрекъснато предупреждавах всеки от вас.

³²А сега ви предавам на Бога и на словото му, пълно с неговата благодат, което може да ви изгради и ви даде наследство сред всички, които са се посветили на Бога. ³³Не съм пожелавал ничие сребро, злато или дреха. ³⁴Сами знаете, че с тези две ръце служих на своите нужди и на нуждите на всички, които бяха с мен. ³⁵С всичко, което вършех, ви показвах, че трябва да се трудим така, за да помагаме на слабите. Да помним думите на Господ Исус, изречени от самия него: «По-благословено е да даваш, отколкото да получаваш.»³

³⁶Като каза това, Павел коленичи с всички тях и се помоли. ³⁷Всички плакаха много, прегръщаха го и го целуваха, ³⁸опечалени най-вече от думите му, че повече няма да го видят. След това го придружиха до кораба.

Павел пътува за Ерусалим

21 След раздялата с тях отплавахме и без да се отклоняваме, стигнахме остров Кос, а на другия ден—остров Родос и оттам—Патара. ²Намерихме един кораб, който заминаваше за Финикия, качихме се на борда и отплавахме. ³Минавайки на юг от остров Кипър, продължихме за Сирия. В град Тир слязохме, защото там корабът трябваше да бъде разтоварен. ⁴Намерихме последователите от този град и останахме при тях седем дни, а те, предупредени от Духа, казаха на Павел да не отива в Ерусалим. ⁵Но когато свърши времето ни за посещение, ние си

¹Божията Според някои гръцки ръкописи: „Господната“. ²собствената си кръв Или: „кръвта на собствения си син“.

тръгнахме и продължихме пътуването си. Заедно с жените и децата си всички ни изпратиха извън града и на брега коленичихме и се помолихме. ⁶Сбогувахме се един с друг и се качихме на кораба, а те се върнаха по домовете си.

⁷Отплавахме от Тир и хвърлихме котва в Птолемаида. Там поздравихме братята и останахме с тях един ден. ⁸На другия ден заминахме и пристигнахме в Кесария, където отидохме в дома на благовестителя Филип, един от седемте дякона,[†] и останахме с него. ⁹Той имаше четири неомъжени дъщери, които притежаваха пророческа дарба. ¹⁰След като прекарахме там няколко дни, от Юдея пристигна пророк на име Агав. ¹¹Той дойде при нас, взе колана на Павел и като завърза с него ръцете и краката си, рече: „Ето какво казва Святият Дух: «Така юдеите в Ерусалим ще завържат собственика на този колан и ще го предадат в ръцете на езичниците.»[†]»“

¹²Като чухме това, и ние, и местните хора започнахме да молим Павел да не отива в Ерусалим. ¹³Но той отговори: „Какво правите? Защо плачете така и ми късате сърцето? Готов съм не само да ме вържат, но и да умра в Ерусалим заради името на Господ Исус.“

¹⁴Тъй като не можахме да го убедим, престанахме да го молим и казахме: „Да бъде волята на Господа!“

¹⁵След това се приготвихме и поехме към Ерусалим. ¹⁶С нас тръгнаха някои последователи от Кесария и ни отведоха при кипърца Мнасон, един от първите последователи, при когото трябваше да отседнем.

Павел посещава Яков

¹⁷Когато пристигнахме в Ерусалим, вярващите ни посрещнаха с радост. ¹⁸На другия ден Павел заедно с нас отиде при Яков. Дойдоха и всички църковни презвитери.[†] ¹⁹Павел ги поздрави и им разказа едно по едно всички неща, които Бог бе извършил сред езичниците[†] чрез неговото служение. ²⁰Като чуха това, те прославиха Бога и казаха на Павел: „Братко, виждаш колко много хиляди юдеи са повярвали и всички те ревностно поддържат закона. ²¹Казаха са им за теб, че учиш всички юдеи, които живеят сред езичници, да изоставят закона на Моисей, да не обрязват децата си и да не спазват обичаите. ²²Какво да правим? Те неминуемо ще научат, че си дошъл. ²³Ето защо направи каквото ти казваме: С нас има четирима мъже, които са дали обет пред Бога. ²⁴Вземи ги, пречисти се с тях и им плати разносните за обреда, за да могат да обръснат главите си. Тогава всички ще знаят, че няма нищо вярно в това, което са чули за теб, и ще разберат, че ти самият живееш според закона и му се подчиняваш. ²⁵Що се отнася до вярващите езичници, ние им изпратихме писмо за решението си да се въздър-

жат от храна, принесена в жертва на идоли, от кръв, от месо на удушено животно и от сексуални грехове.“

²⁶И така, Павел взе четиримата със себе си и на другия ден се пречисти заедно с тях. После влезе в храма, за да съобщи кога ще свършат дните на очистването им и кога ще бъде принесена жертва за всеки от тях.

²⁷Когато седемдневният срок почти беше изтекъл, няколко юдеи от Азия[†] видяха Павел в храма. Те разбунтуваха цялата тълпа и го заловиха ²⁸с викове: „Израелтяни, помогнете! Това е човекът, който учи всички хора навсякъде против народа ни, против закона и против този храм. А сега дори е довел езичници[†] в храма и е осквернил това свято място.“ ²⁹(Те говореха така, защото преди това бяха видели ефесянина Трофим заедно с Павел в града и предположиха, че Павел го е довел в храма.)

³⁰Целият град се разбунтува, а хората се втурнаха вкупом към Павел, сграбчиха го и го извлякоха вън от храма; вратите на храма незабавно се затвориха. ³¹Докато се опитваха да го убият, хилядникът,[†] началникът на римския полк, получи донесение, че целият Ерусалим е обхванат от вълнения. ³²Придружен от войници и стотници,[†] той веднага се втурна към юдеите. Щом видяха хилядника и войниците, те престанаха да бият Павел. ³³Тогава хилядникът се приближи, арестува Павел и заповяда да го оковат с две вериги. После попита: „Кой е този човек и какво е направил?“ ³⁴Някои от тълпата крещяха едно, други—друго, но в тази бъркотия той не можа да научи със сигурност истината и затова заповяда да откарат Павел в казармите. ³⁵Когато стигнаха стъпалата, войниците трябваше да го носят заради разяреното множество. ³⁶Цялата тълпа го следваше и всички викаха: „Убийте го!“

³⁷Пред входа на казармите Павел каза на хилядника[†]: „Мога ли да те попитам нещо?“

А хилядникът отговори: „Ти знаеш гръцки! ³⁸Значи не си онзи египтянин, който преди известно време вдигна бунт и изведе четири хиляди убийци в пустинята?“

³⁹Павел каза: „Не, аз съм юдеин от Тарс в Киликия и съм гражданин на този прочут град. Моля те, разреши ми да поговоря на народа.“

⁴⁰Хилядникът му разреши и Павел застана на стъпалата, вдигна ръка за внимание и когато всички утихнаха, заговори на арамейски:

Павел говори на хората

22 „Братя и бащи, изслушайте думите, с които искам да се защитя пред вас.“ ²Когато го чуха да им говори на арамейски език, те се смълчаха още повече. Тогава той каза: ³„Аз съм

юдеин, родом от киликийския град Тарс, но отраснах тук, в този град. Учих при Гамалиил¹ и грижливо бях възпитан според закона на нашите предци. Ревностно служех на Бога, точно както вие сега му служите. ⁴Гонех до смърт онези, които следваха Пътя.[†] Арестувах мъже и жени и ги хвърлях в затвора. ⁵Това могат да потвърдят и първосвещеникът, и целият съвет на старейшините. От тях получих писма за братята в Дамаск и заминах, за да заловя местните вярващи и да ги доведа в Ерусалим, където да бъдат наказани.

Павел разказва как е приел вярата

⁶Ето какво се случи с мен: по пътя за Дамаск, около обяд, когато приближавах града, ярка светлина от небето засия около мен. ⁷Паднах на земята и чух глас, който ми каза: «Савле, Савле, защо ме преследваш?» ⁸А аз попитах: «Кой си ти, Господи?» и гласът отговори: «Аз съм Исус от Назарет, когото ти преследваш.» ⁹Онези, които бяха с мен, видяха светлината, но не чува гласа на този, който ми говореше. ¹⁰Аз попитах: «Какво да направя, Господи?» и Господ ми отговори: «Стани и иди в Дамаск. Там ще ти кажат всичко, което ти е отредено да извършиш.» ¹¹Тъй като ярката светлина ме беше ослепила, моите спътници ме поведоха за ръка и така влязох в Дамаск.

¹²Там имаше един благочестив човек на име Анания.² Той строго спазваше закона и всички юдеи в града го уважаваха. ¹³Той дойде и застана до мен, а после каза: «Братко Савле, прогледни!» Аз начаса прогледнах и го видях. ¹⁴Анания ми каза: «Богът на нашите предци те избра да познаеш волята му, да видиш Праведника и да чуеш думи от устата му. ¹⁵Ти ще свидетелстваш за него пред всички хора и ще разказваш какво си видял и чул. ¹⁶А сега не се бави повече, стани, кръсти[†] се и се очисти от греховете си, като призовеш името му.»

¹⁷Когато се върнах в Ерусалим, веднъж, докато се молех в храма, изпаднах в транс ¹⁸и ми се яви Исус, който ми каза: «Побързай и незабавно напусни Ерусалим, защото хората тук няма да приемат свидетелството ти за мен.» ¹⁹Аз отговорих: «Господи, тези хора знаят, че обикалях синагогите,[†] като хвърлях в затвора и биех онези, които вярваха в теб. ²⁰Знаят, че когато се проля кръвта на Стефан, твоя свидетел, аз бях там, гледах одобрително и пазех дрехите на онези, които го убиваха.» ²¹Но той ми каза: «Върви! Ще те изпратя далеч, при езичниците.[†]»“

¹Гамалиил Известен и уважаван учител сред фарисеите, една от водещите юдейски религиозни групи (Вж. Дела 5:34). ²Анания В „Делата на апостолите“ има трима души с това име. За останалите двама вж. 5:1 и 23:2.

²²Юдеите, които дотогава го слушаха, след тези негови думи започнаха да викат: „Убийте го! Премахнете го от лицето на земята! Такъв човек не трябва да живее!“ ²³Те крещяха, мятаха палтата си и хвърляха прах във въздуха.¹ ²⁴Хилядникът† заповяда да отведат Павел в казармите, да го набият с камшик и да го разпитат, за да разберат защо всички така крещят срещу него. ²⁵Но когато започнаха да го вързват, за да го бичуват, Павел каза на стотника,† който стоеше наблизо: „Нима законът разрешава римски гражданин² да бъде бичуван без съд и присъда?“

²⁶Като чу това, стотникът отиде при хилядника и му каза: „Какво се каните да направите? Този човек е римски гражданин!“

²⁷Хилядникът дойде при Павел и го попита: „Каж ми, ти наистина ли си римски гражданин?“

„Да“—отвърна Павел.

²⁸Хилядникът каза: „Аз платих доста, за да стана римски гражданин.“

„А аз съм такъв по рождение“—отговори Павел.

²⁹Онези, които се готвеха да го разпитват, веднага се отдръпнаха. Хилядникът се изплаши, щом разбра, че е вързал римски гражданин.

Павел говори на юдейските водачи

³⁰На другия ден, воден от желанието да разбере в какво точно юдеите обвиняват Павел, хилядникът† заповяда на главните свещеници и на всички членове на Синедриона† да дойдат. После махна оковите на Павел, доведе го и го изправи пред тях.

23 Павел внимателно огледа членовете на Синедриона† и каза: „Братя, до този ден съм живял с чиста съвест пред Бога.“ ²Първосвещеникът Анания нареди на хората, стоящи до Павел, да го ударят през устата. ³Тогавя Павел каза на Анания: „Теб Бог ще удари, стено варосана!³ Затова ли стоиш там—да ме съдиш според закона, а да заповядваш да ме удрят против закона?“

⁴Хората край Павел казаха: „Как се осмеляваш да обиждаш Божия първосвещеник!“

⁵Павел отговори: „Братя, не знаех, че той е първосвещеникът. Защото е писано: «Не казвай лоша дума за водача на народа си!»⁴“

⁶Една част от членовете на Синедриона† бяха садукееи,† а другата—фарисеи.† Като съобрази това, Павел извика в Синедриона: „Братя, аз съм фарисей и баща ми беше фарисей. Съдят ме заради надеждата ми за възкресението на мъртвите.“

¹мятаха ... въздуха Жестове, които изразяват силен гняв. ²римски гражданин Според римския закон римските граждани не могат да бъдат бити, без да са осъдени. ³стена варосана Разговорна фраза, изразяваща презрение. ⁴«Не казвай ... народа си» Изх. 22:28.

⁷При тези негови думи между фарисеите[†] и садукееите[†] започна спор и присъстващите се разделиха на две групи. ⁸(Садукееите не вярват, че има възкресение, и не вярват в ангели и духове, а фарисеите вярват във всичко това.) ⁹Вдигна се голям шум. Тогава станаха законоучители от групата на фарисеите и започнаха да спорят, казвайки: „За нас този човек не е извършил нищо лошо. Може наистина да му е говорил дух или ангел.“

¹⁰Спорът толкова се разгорещи, че хилядникът[†] се уплаши да не разкъсат Павел. Затова заповяда на войниците да слязат сред множеството, да го измъкнат и да го отведат в казармите.

¹¹През нощта Господ се яви на Павел и му каза: „Бъди смел! Ти свидетелства за мен в Ерусалим, трябва да направиш същото и в Рим.“

Заговорът на юдеите да убият Павел

¹²На сутринта юдеите се наговориха и се заклеха да не ядат и да не пият, докато не убият Павел. ¹³Заговорниците бяха повече от четиридесет. ¹⁴Те отидоха при главните свещеници и старейшините и им казаха: „Обвързали сме се с клетва да не ядем нищо, докато не убием Павел. ¹⁵Затова искаме вие и целият Синедрион[†] да помолите хилядника[†] да доведе Павел при вас под предлог, че искате да го разпитате по-подробно. А ние ще сме готови да го убием, преди да стигне дотук.“

¹⁶Обаче племенникът на Павел чу за устроената засада и отиде в казармите, влезе при Павел и му разказа всичко. ¹⁷Павел повика един от стотниците[†] и му каза: „Заведи този младеж при хилядника, понеже има нещо да му каже.“ ¹⁸Сотникът отведе младежа при хилядника и каза: „Затворникът Павел ме повика и ме помоли да доведе този младеж тук, защото имал да ти казва нещо.“

¹⁹Като го хвана за ръка, хилядникът го отведе настрана и го попита: „Какво имаш да ми казваш?“

²⁰Младежът отвърна: „Юдеите са се наговорили да те помолят да доведеш утре Павел в Синедриона[†] под предлог, че искат да го разпитат по-подробно. ²¹Но не им вярвай, защото над четиридесет души ще чакат Павел в засада, за да го убият. Те са се заклели да не ядат и да не пият, докато не го убият. Готови са и само чакат съгласието ти.“

²²Хилядникът отпрати младежа, като му заповяда: „На никого не казвай, че си ми съобщил това.“

Павел е изпратен в Кесария

²³После повика двама от стотниците[†] си и им каза: „Да се пригответ за тръгване двеста пехотинци, седемдесет конника и двеста

копиеносци. В девет часа вечерта да са готови да тръгнат за Кесария. ²⁴Осигурете коне и за Павел, за да го отведете жив и здрав при управителя Феликс.“ ²⁵Той написа писмо, в което се казваше:

²⁶„От Клавдий Лисий

До Негово Превъзходителство Управителя Феликс:
Позрави!

²⁷Юдеите бяха заловили този човек и се готвеха да го убият, но аз отидох с войниците си и го спасих, понеже научих, че е римски гражданин. ²⁸Тъй като исках да разбера причината, поради която го обвиняват, го отведох пред Синедриона[†] им. ²⁹Открих, че го обвиняват относно спорове върху техния закон, но срещу него няма обвинения, които да заслужават смъртно наказание или затвор. ³⁰И понеже ми съобщиха, че срещу него има заговор, веднага го изпратих при теб и наредих на обвинителите му да изложат пред теб обвиненията си против него.“

³¹Войниците изпълниха заповедта: взеха Павел и в онази нощ го отведоха в Антипатрида. ³²На другия ден конниците продължиха с него, а войниците се върнаха в казармите. ³³Когато конниците пристигнаха в Кесария, те връчиха писмото на управителя и му предадоха Павел. ³⁴Той прочете писмото и запита Павел: „От коя провинция си?“ Като научи, че е от Киликия, ³⁵той каза: „Ще те изслушам, когато обвинителите ти пристигнат“ и заповяда да държат Павел под стража в двореца, построен от Ирод.[†]

Някои юдеи обвиняват Павел

24 След пет дни в Кесария пристигнаха първосвещеникът Анания, няколко старейшини и един адвокат на име Тертил. Те дойдоха, за да изложат пред управителя обвиненията си срещу Павел. ²Като извикаха Павел, Тертил започна обвинителната си реч, обръщайки се към управителя:

„Достопочтени Феликс, благодарение на теб се радваме на мир. Твоята прозорливост позволи да се извършват нужните реформи сред народа ни. ³Винаги и навсякъде с дълбока признателност приемаме тези неща. ⁴За да не отнемаме повече от времето ти, благоволи да чуеш нашето кратко обвинение. ⁵Този човек е размирник, бунтува юдеите от цял свят и е водач на сектата на назаряните. ⁶Той дори се опита да оскверни храма, но ние го заловихме.¹ ⁸Разпитай го и сам ще можеш да научиш

[†]Стихове 66–8а Някои гръцки източници добавят следните стихове: ⁶„Искахме да го съдим според нашия закон, ⁷но хилядникът Лисий дойде и със сила го измъкна от ръцете ни. ⁸Той заповяда на хората, които го обвиняват, да дойдат пред теб.“

всичко, в което го обвиняваме.“⁹Останалите юдеи го подкрепиха и потвърдиха, че всичко това е вярно.

Павел се защитава пред Феликс

¹⁰Управителят направи знак на Павел да говори и той каза: „Зная, че от дълго време си съдия на този народ и затова с радост ще се защитавам пред теб. ¹¹Както сам можеш да се увериш, аз отидох на поклонение в Ерусалим преди не повече от дванадесет дни. ¹²Тези юдеи не са ме заварили нито да споря с някого в храма, нито пък да подстрекавам хората към бунт в синагогите† или където и да е другаде в града. ¹³Те не могат да докажат обвиненията, които отправят към мен сега. ¹⁴Изповядвам пред теб това: служа на Бога на предците ни според Пътя,† който те наричат секта. Вярвам във всичко, което казва законът и което е написано в книгите на пророците. ¹⁵Споделям същата надежда в Бога, която имат и те—надеждата, че ще има възкресение и за праведните, и за неправедните. ¹⁶Затова правя всичко възможно съвестта ми пред Бога и пред хората винаги да е чиста.

¹⁷След като отсъствах няколко години, аз дойдох в Ерусалим да донеса на своя народ благотворителни дарове и да принеса жертви. ¹⁸Докато вършех това, пречистен според обичаите, те ме намериха в храма. Нямаше тълпа, нито безпорядък. ¹⁹Няколко юдеи от Азия† бяха там—те трябваше да застанат пред теб и да предявят обвинения, ако имаха нещо против мен. ²⁰Или нека тези тук да кажат откриха ли някакво прегрешение, когато се изправих пред Синедриона† в Ерусалим. ²¹Освен ако намерят за грешно единствено онова, което казах високо, когато застанах сред тях: «Днес ме съдите, защото вярвам във възкресението на мъртвите.»“

²²Тъй като знаеше доста за Пътя,† Феликс прекъсна делото и каза: „Ще взема решение по твоя случай, когато дойде хилядникът† Лисий.“ ²³Той заповяда на стотника† да държи Павел под стража, но не много строго, и да не пречи на приятелите му да се грижат за него.

Павел говори на Феликс и жена му

²⁴След няколко дни Феликс дойде с жена си Друзила, по произход юдейка, и изпрати да доведат Павел. Феликс чу от него за вярата в Христос Исус. ²⁵Но когато Павел заговори за праведност, за въздържание и за идващия съд, Феликс се изплаши и каза: „Засега си върви. Когато намеря време, ще те повикам.“ ²⁶Същевременно той се надяваше, че Павел ще му даде подкуп и затова често го викаше и разговаряше с него.

²⁷След две години на мястото на Феликс за управител беше назначен Порций Фест. Понеже искаше да угоди на юдеите, Феликс остави Павел в затвора.

Павел се отнася до императора

25Фест дойде в провинцията и след три дни замина от Кесария за Ерусалим. ²Главните свещеници и юдейските водачи му представиха обвиненията си срещу Павел. Те умоляваха Фест ³да покаже благосклонност към тях и да изпрати Павел в Ерусалим (а всъщност възнамеряваха да го убият в засада по пътя). ⁴Но Фест отвърна: „Не, Павел е затворник в Кесария и аз скоро ще отида там. ⁵Нека с мен дойдат някои от водачите ви и в негово присъствие да го обвинят, ако е извършил нещо нередно.“

⁶След като прекара в Ерусалим не повече от осем или десет дни, Фест замина за Кесария. На другия ден след пристигането си той зае своето място в съда и заповяда да доведат Павел. ⁷Когато той се появи, юдеите, които бяха дошли от Ерусалим, го наобиколиха и започнаха да го обвиняват в многобройни и сериозни престъпления. Те обаче не можеха да докажат нито едно от тях. ⁸В своя защита Павел каза: „С нищо не съм прегрешил нито срещу юдейския закон, нито срещу храма, нито срещу императора.“

⁹Фест обаче искаше да угоди на юдеите и в отговор каза на Павел: „Искаш ли да отидеш в Ерусалим и там да те съдя по тези обвинения?“

¹⁰Павел отговори: „Нали сега съм изправен пред императорския съд, където трябва да бъда съден? Не съм причинил какво зло на юдеите, както ти самият много добре знаеш. ¹¹Ако съм виновен и съм извършил нещо, което заслужава смъртно наказание, готов съм да умра. Но ако в обвиненията на тези хора срещу мен няма нищо вярно, то никой не може да ме предаде в ръцете им. Отнасям се до императора!“

¹²След като обсъди молбата на Павел със своите съветници, Фест каза: „Отнасяш се до императора—при императора ще отидеш.“

Фест разпитва цар Агрипа за Павел

¹³След няколко дни в Кесария на посещение при Фест дойдоха цар Агрипа[†] и Верникия.[†] ¹⁴След като прекараха там известно време, Фест представи на царя случая на Павел така: „В затвора има един човек, оставен там от Феликс. ¹⁵Когато бях в Ерусалим, главните свещеници и старейшините на юдеите ми казаха в какво го обвиняват и поискаха да го осъдят на смърт. ¹⁶Отговорих им, че римляните нямат обичая да осъдят някого, преди той да се е срещнал лице в лице с обвинителите си и да е

имал възможност да се защити по обвиненията, повдигнати против него. ¹⁷Затова когато тези юдеи дойдоха тук с мен, не се бавих, а още на другия ден заех мястото си в съда и заповядах да доведат този човек. ¹⁸Когато обвинителите му се изправиха срещу него, те не го обвиниха в нито едно от престъпленията, които очаквах да чуя. ¹⁹Вместо това започнаха да спорят с него по техни религиозни въпроси и за някакъв човек Исус, който бил умрял, а Павел твърдеше, че е жив. ²⁰Тъй като нямах представа от нещата, за които спореха, го попитах иска ли да отиде в Ерусалим и там да бъде съден по тези въпроси. ²¹Но Павел пожела да остане в Кесария и се отнесе до императора да разреши неговото дело. Затова заповядах да остане затворен тук, докато уредя изпращането му пред императора.“

²²Тогава Агрипа[†] каза на Фест: „Бих искал лично да чуя този човек.“
„Утре ще го чуеш“—отговори Фест.

²³И така, на другия ден Агрипа[†] и Верникия[†] дойдоха с голяма пищност и влязоха в съдебната зала заедно с хилядниците[†] и градските първенци. Тогава Фест заповяда да доведат Павел ²⁴и каза: „Царю Агрипа и всички вие, които сте с нас! Това е човекът, срещу когото недоволстват всички юдеи тук и в Ерусалим, като срещат, че не трябва да му се позволи да живее. ²⁵Но аз не открих да е извършил нещо, заслужаващо смъртно наказание. И тъй като той самият се отнесе до императора, реших да го изпратя там. ²⁶Аз обаче не зная какво точно да пиша на императора, че е извършил. Ето защо го изправих пред вас и най-вече пред теб, царю Агрипа, за да го разпитате и да ми кажете какво да пиша на императора. ²⁷Защото ми се струва неразумно да изпращам затворник, без да посоча в какво е обвинен.“

Цар Агрипа разпитва Павел

26 Агрипа[†] се обърна към Павел и му каза: „Можеш да говориш в своя защита.“ Тогава Павел вдигна ръката си и започна защитната си реч:

²„Считам се за благословен, царю Агрипа, че днес тъкмо пред теб ще се защитавам срещу всичко, в което ме обвиняват юдеите, ³особено след като познаваш обичаите на юдеите и техните спорни въпроси. Затова те моля да имаш търпение да ме изслушаш.

⁴Всички юдеи знаят как съм живял от детските си години в собствената си страна, а също и в Ерусалим. ⁵Те ме познават отдавна и стига да искат, могат да потвърдят, че живях според най-строгата секта на нашата религия—живях като фарисей.[†]
⁶Изправен съм сега на съд заради надеждата си в обещанието, дадено от Бога на нашите предци—⁷обещанието, което нашите дванадесет племена се надяват да получат. За него те ден и нощ

ревностно служат на Бога. Заради тази надежда, царю, ме обвиняват юдеите. ⁸Защо, хора, ви е трудно да повярвате, че Бог може да възкресява мъртвите?

⁹Самият аз мислех, че трябва да правя всичко възможно против името на Исус от Назарет ¹⁰и точно това върших в Ерусалим. Много от Божиите хора хвърлих в затвора, като използвах дадената ми от главните свещеници власт. Когато ги убиваха, аз одобрявах това. ¹¹Много пъти, влизайки във всички синагоги,[†] аз ги наказвах и се опитвах да ги накарам да богохулстват. Моето настървение срещу тях беше толкова силно, че тръгнах да ги преследвам и в чужди градове.

Павел разказва как е видял Исус

¹²Упълномощен от главните свещеници и с разрешението им за разправа с тези хора, веднъж пътувах за град Дамаск. ¹³Около обяд, както си вървях по пътя, видях, царю, небесна светлина, по-ярка от слънцето. Тя сияеше край мен и спътниците ми. ¹⁴Всички паднахме на земята и тогава чух глас, който ми каза на арамейски: «Савле, Савле, защо ме преследваш? Като ми се противопоставяш, вредиш на себе си!¹» ¹⁵Аз попитах: «Кой си ти, Господи?», а Господ отвърна: «Аз съм Исус, когото ти преследваш. ¹⁶А сега стани и се изправи на краката си. Явих ти се, за да те направя свой служител и свидетел относно това, което си видял, и това, което ще ти разкрия. ¹⁷Ще те избавя от собствения ти народ и от езичниците,[†] при които ще те изпратя. ¹⁸Ти ще им отвориш очите и ще ги обърнеш от тъмнина към светлина, от властта на Сатана—към Бога, за да получат прошка за греховете си и място сред онези, които Бог освети въз основа на вярата им в мен.»

Павел описва делата си

¹⁹И тъй, царю Агрипа,[†] аз се подчиних на това небесно видение ²⁰и започнах да проповядвам най-напред на хората в Дамаск, после на тези в Ерусалим и из цяла Юдея, а също и на езичниците.[†] Казвах им да се покаят[†] и да се обърнат към Бога и с делата си да докажат, че наистина са се покаяли. ²¹По тази причина ме хванаха юдеите, докато бях в храма, и се опитаха да ме убият. ²²Но Бог ми помогна и продължава да ми помага и до днес, и с неговата помощ аз стоя тук сега, като свидетелствам както пред хората със скромно положение, така и пред високопоставените. Не говоря нищо друго, освен това, което са предrekli пророците и Моисей. ²³А те са казали, че Месията[†] ще умре и ще бъде първият възкръснал от мъртвите, че ще донесе светлина на юдеите и езичниците.“

¹Като ... себе си Букв.: „Срещу ръжен не се рита!“

Павел се опитва да убеди Агрипа

²⁴Докато Павел все още говореше в своя защита, Фест каза високо: „Ти си луд, Павле, полудял си от толкова много учене!“

²⁵„Не, Достопочтени Фесте, не съм луд—отвърна Павел.— Напротив, думите ми са пълни с истина и здрав разум. ²⁶Цар Агрипа† знае за тези неща и аз мога спокойно да говоря пред него. Сигурен съм, че нищо не е убягнало от вниманието му, защото това стана открито пред всички. ²⁷Царю Агрипа, вярваш ли в думите на пророците? Зная, че вярваш.“

²⁸Тогава Агрипа† му каза: „Да не мислиш, че толкова лесно можеш да ме убедиш да стана християнин?“

²⁹Павел отговори: „Дали лесно или трудно, моля се на Бога не само ти, а и всички, които днес ме слушат, да станат като мен, без, разбира се, тези окови.“

³⁰Тогава царят, управителят, Верникия† и всички седящи с тях станаха ³¹и излязоха от стаята. Отвън те си говореха помежду си: „Този човек не е извършил нищо, което да заслужава смърт или затвор.“ ³²И Агрипа† каза на Фест: „Можем да го освободим, ако не беше се отнесъл до императора.“

Павел отпътува за Рим

27 След като бе решено да отплаваме за Италия, Павел и няколко други затворника бяха предадени на Юлий, стотник† от специалната императорска войска. ²Качихме се на кораб, който беше от Адрамит и се готвеше да отплава за пристанища по крайбрежието на Азия,† и се отправихме на път. С нас беше и Аристарх, македонец от Солун. ³На другия ден спряхме в Сидон. Юлий се отнесе благосклонно към Павел и му позволи да отиде при приятелите си, за да се погрижат за него. ⁴Отплавахме оттам и се движехме по южния бряг на остров Кипър, за да се предпазим от силния насрещен вятър. ⁵Прекосихме морето край Киликия и Памфилия и пристигнахме в град Мира, провинция Ликия. ⁶Там стотникът намери един александрийски кораб, плаващ за Италия, и ни качи на него.

⁷Няколко дни се придвижвахме бавно и с голяма трудност достигнахме Книд. Вятърът ни пречеше да следваме курса си и затова продължихме от южния бряг на остров Крит покрай нос Салмон. ⁸Плавайки с усилия покрай брега, стигнахме до местност, наречена Добри пристанища, недалеч от град Ласея.

⁹Бяхме изгубили доста време и плаването ставаше вече опасно, а понеже и Постът† беше отминал, Павел ги предупреди: ¹⁰„Мъже, виждам, че пътуването ни е обречено да бъде тежко и ще донесе много загуби не само за товара и кораба, но и за

живота ни.“¹¹Но капитанът и собственикът на кораба успяха да убедят стотника,[†] че няма опасност, и той не послуша Павел.¹²Тъй като пристанището беше неподходящо за зимуване, мнозинството реши да отплаваме и се надявахме да стигнем до Финикс, критско пристанище с излаз на югозапад и на северозапад, където да прекараме зимата.

Бурята

¹³Задуха лек южен вятър и хората на кораба си помислиха: „На това се надявахме, за да постигнем целта си.“ Вдигнаха котва и заплавахме много близо покрай Крит.¹⁴Не след дълго обаче откъм острова задуха бурен вятър, наречен Евроклидон.¹¹⁵Той подхвана кораба и тъй като не беше възможно да се движим срещу вятъра, оставихме се вълните да ни носят.¹⁶Отминахме едно островче, наречено Клавда, като едва успяхме да удържим спасителната лодка.¹⁷След като я вдигнаха, започнаха да укрепват кораба с въжета. После, опасявайки се да не заседнат в пясъците край Сирт,² свиха платната и оставиха вятъра да носи кораба.¹⁸На другия ден бурята така силно се разрази, че започнаха да изхвърлят товара зад борда,¹⁹ а на третия ден със собствените си ръце изхвърлиха и корабните принадлежности.²⁰Дни наред не бяхме виждали нито слънцето, нито звездите. Бурята продължаваше да бушува и накрая изгубихме всяка надежда за спасение.

²¹От дълго време никой нищо не беше ял. Тогава Павел застана пред тях и каза: „Трябваше да ме послушате и да не тръгваме от Крит. Така нямаше да ни се случат тези беди и нямаше да има никакви загуби.²²А сега ви призовавам да не губите кураж, защото никой от вас няма да загине. Само корабът ще бъде унищожен.²³Снощи ми се яви ангел, изпратен от Бога, на когото принадлежа и служа.²⁴Той ми каза: «Не се страхувай, Павле! Ти трябва да застанеш пред императора и заради теб Бог ще пощади живота на всички онези, които пътуват с теб.»²⁵Така че не губете кураж, мъже! Аз вярвам на Бога и зная, че ще стане така, както ми беше казано.²⁶Ще бъдем изхвърлени на някой остров.“

²⁷На четиринадесетата нощ ние все още се носехме из Адриатическо море. Около полунощ моряците усетиха, че наблизо има земя.²⁸Те измериха дълбочината и откриха, че е около тридесет и седем метра. След малко пак я измериха и тя беше около двадесет и осем метра.²⁹Тъй като се страхувахме, че можем да бъдем изхвърлени на скалист бряг, моряците хвърлиха четири котви от кърмата и се молеха да се развидели.³⁰Моряците се опи-

¹Евроклидон Бурен североизточен вятър. ²Сирт Плитчина в морето близо до либийския бряг.

таха да избягат от кораба и като се престориха, че ще хвърлят друга котва от носа, те спуснаха в морето спасителната лодка. ³¹Но Павел каза на стотника† и на войниците: „Ако тези мъже не останат на борда, вие няма да се спасите.“ ³²Затова войниците прерязаха въжетата на спасителната лодка и тя падна в морето.

³³Точно преди изгрев Павел умоляваше всички да хапнат малко, казвайки: „Минаха вече четиринадесет дни на напрегнато очакване, а вие стоите гладни и нищичко не сте яли. ³⁴Сега ви умолявам да хапнете нещо. Нуждаете се от това, за да оживеете. И косъм няма да падне от главата ви.“ ³⁵Като каза това, Павел взе хляб, благодари на Бога пред всички, след това го разчупи и започна да се храни. ³⁶Това насърчи хората и те също започнаха да ядат. ³⁷(На кораба бяхме всичко двеста седемдесет и шест души.) ³⁸След като ядоха колкото искаха, те започнаха да изхвърлят житото в морето, за да олекне корабът.

Потъването на кораба

³⁹Когато съмна, моряците видяха земя, която им беше непозната. Те съгледаха някакво заливче с пясъчен бряг и решиха да опитат да откарат кораба дотам. ⁴⁰Освободиха котвите, като срязаха въжетата, а след това отвързаха и кормилните въжета, вдигнаха предното платно по посока на вятъра и насочиха кораба към брега. ⁴¹Но той се натъкна на някаква пясъчна преграда и заседна. Носът се заби и не помръдваше, а вълните с всичка сила се блъскаха в кърмата и я разбиха на парчета.

⁴²Войниците решиха да избият затворниците, за да не би някой от тях да избяга с плуване. ⁴³Стотникът† обаче искаше да спаси Павел и затова им попречи да изпълнят намерението си. Той заповяда на онези, които можеха да плуват, да скочат първи и да плуват към земята. ⁴⁴Останалите трябваше да стигнат до брега на дъски или на парчета от кораба. Така всички благополучно се добраха до сушата.

Павел на остров Малта

28 Когато се озовахме в безопасност на сушата, разбрахме, че островът се нарича Малта. ²Местните жители бяха изключително гостоприемни към нас—посрещнаха всички ни и запалиха огън, понеже валеше и беше студено. ³Павел беше събрал куп съчки и ги слагаше в огъня. Тогава, привлечена от топлината, се появи една ехидна† и се впи в ръката му. ⁴Когато местните жители видяха влечугото, увиснало на ръката му, те казаха помежду си: „Този човек трябва да е убиец, защото макар и да не се удави в морето, богинята на справедливостта не му позволи да живее.“ ⁵Но Павел тръсна ръка, змията падна в огъня, а на него му нямаше нищо. ⁶Хората очакваха да се подуе или внезапно да се стро-

поли мъртъв, но тъй като мина доста време, а нищо необикновено не му се случи, започнаха да говорят друго: „Той е бог.“

⁷Близко до това място имаше ниви, собственост на главния управник на острова, Поплий. Той ни прие в дома си и три дни беше наш гостоприемен домакин. ⁸Бащата на Поплий лежеше болен от треска и имаше дизентерия. Павел отиде да го види и след като се помоли, положи ръцете си[†] върху него и го излекува. ⁹След тази случка всички други болни от острова дойдоха при Павел и бяха излекувани. ¹⁰Те ни почетоха с различни дарове и ни осигуриха всичко необходимо за пътуването ни.

От Малта към Рим

¹¹След три месеца отплавахме на борда на един александрийски кораб, който беше презимувал на остров Малта и на чийто нос бяха изобразени Диоскурите.¹ ¹²Спряхме в Сиракуза, където останахме три дни. ¹³Оттам отплавахме за Ригия. На другия ден, след като задуха южен вятър, продължихме и ден по-късно пристигнахме в Потйоли. ¹⁴Там намерихме няколко вярващи, които ни помолиха да останем с тях една седмица, след което пристигнахме в Рим. ¹⁵Вярващите там бяха чули, че идваме, и дойдоха чак до Апиевия пазар² и Трите кръчми³ да ни посрещнат. Когато ги видях, Павел благодари на Бога и се окуражи.

Павел в Рим

¹⁶Когато влязохме в Рим, разрешиха на Павел да живее в отделна къща заедно с един войник, който го охраняваше.

¹⁷След три дни Павел извика при себе си най-видните юдеи и щом се събраха, заговори: „Братя, макар че не съм извършил нищо против народа ни или против обичаите на нашите предци, в Ерусалим ме арестуваха и ме предадоха на римляните. ¹⁸Те ме разпитаха и като разбраха, че няма никаква причина, поради която да бъда убит, искаха да ме освободят. ¹⁹Юдеите обаче се противопоставиха на това и аз бях принуден да се отнеса до императора—но нямам никакви обвинения срещу своя народ. ²⁰Затова исках да се срещна и да говоря с вас—окован съм заради вярата си в надеждата на Израел.“

²¹Юдеите му казаха: „Не сме получили никакви писма за теб от Юдея. Никой от братята, пристигащи оттам, не ни е известил или казвал нищо лошо за теб. ²²Бихме искали да чуем какви са твоите възгледи, защото знаем, че навсякъде се говори против тази секта.“

²³Те се уговориха кога да се срещнат и на определения ден в къщата, където беше настанен Павел, дойдоха много юдеи. От

¹Диоскурите Гръцките богове-близнаци Кастор и Полукс. ²Апиевия пазар Град на около 69 км от Рим. ³Трите кръчми Град на около 48 км от Рим.

сутрин до вечер той им обясняваше и свидетелстваше за Божието царство. Опитваше се да ги убеди да повярват в Исус, като използваше откъси от закона на Моисей и от книгите на пророците. ²⁴Някои от тях повярваха на нещата, които говореше Павел, ала други не повярваха. ²⁵Спорейки помежду си, те започнаха да се разотиват, но Павел им каза още нещо: „Истината изрече Святият Дух, когато чрез пророк Исая каза на предците ви:

²⁶ «Иди при този народ и кажи:

Ще слушате и ще чувате, но няма да разберете.

Ще гледате и ще виждате, но няма да проумеете видяното.

²⁷ Защото умовете на този народ са притъпени.

Те имат уши, но не чуват,

и са затворили очите си за истината.

В противен случай щяха да видят с очите си,

да чуят с ушите си, да разберат с умовете си,

да се обърнат към мен и да ги излекувам.» *Исая 6:9-10*

²⁸Затова знайте, че Божието спасение беше изпратено на езичниците.† Те ще чуят!“ ^{[29]1}

³⁰Цели две години Павел остана в къщата, която бе наел, и приемаше всички, които идваха да го посетят. ³¹Той проповядваше за Божието царство и поучаваше за Господ Исус Христос смело, без да му пречи никой.

¹Стих 29 Някои късни гръцки източници добавят стих 29: „След тези думи на Павел юдеите излязоха, спорейки разгорещено помежду си.“

License Agreement for Bible Texts

World Bible Translation Center

Last Updated: September 21, 2006

Copyright © 2006 by World Bible Translation Center

All rights reserved.

These Scriptures:

- Are copyrighted by World Bible Translation Center.
- Are not public domain.
- May not be altered or modified in any form.
- May not be sold or offered for sale in any form.
- May not be used for commercial purposes (including, but not limited to, use in advertising or Web banners used for the purpose of selling online ad space).
- May be distributed without modification in electronic form for non-commercial use. However, they may not be hosted on any kind of server (including a Web or ftp server) without written permission. A copy of this license (without modification) must also be included.
- May be quoted for any purpose, up to 1,000 verses, without written permission. However, the extent of quotation must not comprise a complete book nor should it amount to more than 50% of the work in which it is quoted. A copyright notice must appear on the title or copyright page using this pattern: "Taken from the HOLY BIBLE: EASY-TO-READ VERSION™ © 2006 by World Bible Translation Center, Inc. and used by permission." If the text quoted is from one of WBTC's non-English versions, the printed title of the actual text quoted will be substituted for "HOLY BIBLE: EASY-TO-READ VERSION™." The copyright notice must appear in English or be translated into another language. When quotations from WBTC's text are used in non-saleable media, such as church bulletins, orders of service, posters, transparencies or similar media, a complete copyright notice is not required, but the initials of the version (such as "ERV" for the Easy-to-Read Version™ in English) must appear at the end of each quotation.

Any use of these Scriptures other than those listed above is prohibited. For additional rights and permission for usage, such as the use of WBTC's text on a Web site, or for clarification of any of the above, please contact World Bible Translation Center in writing or by email at distribution@wbtc.com.

World Bible Translation Center

P.O. Box 820648

Fort Worth, Texas 76182, USA

Telephone: 1-817-595-1664

Toll-Free in US: 1-888-54-BIBLE

E-mail: info@wbtc.com

WBTC's web site – World Bible Translation Center's web site: <http://www.wbtc.org>

Order online – To order a copy of our texts online, go to: <http://www.wbtc.org>

Current license agreement – This license is subject to change without notice. The current license can be found at: <http://www.wbtc.org/downloads/biblelicense.htm>

Trouble viewing this file – If the text in this document does not display correctly, use Adobe Acrobat Reader 5.0 or higher. Download Adobe Acrobat Reader from: <http://www.adobe.com/products/acrobat/readstep2.html>

Viewing Chinese or Korean PDFs – To view the Chinese or Korean PDFs, it may be necessary to download the Chinese Simplified or Korean font pack from Adobe. Download the font packs from: <http://www.adobe.com/products/acrobat/acrrasianfontpack.html>